

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2024
Handledare: Eva Zetterman
Examinator: Rauni Karlsson

Nyckelord: läsintresse, böcker, litteracitets-miljö, förskolebarn, förskollärare, bibliotekarie

Abstract

Den senaste tiden har mycket forskning om att intresset för läsning sjunkit i samhället släppts, varav forskningen visar att det får betydande effekter på barnens läsförståelse. I "Läroplan för förskolan" (2018, s. 14) står det att förskolläraren ska arbeta för att främja ett intresse för skriftspråket hos barnen varav den här studien därmed syftar till att undersöka främst förskollärares beskrivning, men även bibliotekariers beskrivning, av hur de gör för att stötta barnen till ett läsintresse. För att uppnå syftet utgår studien från två följande frågeställningar; Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att skapa ett läsintresse hos förskolebarnen? Hur beskriver förskollärarna och bibliotekarierna sitt samspel mellan verksamheterna?

Studien har en sociokulturell utgångspunkt och inkluderar djupintervjuer av fyra förskollärare och två bibliotekarier för att besvara frågeställningarna. I resultatet konstateras att alla förskollärare beskriver utformningen av litteracitets-miljön som viktig, exempelvis ha olika böcker i de olika lärmiljöerna för att barnen ska använda böckerna i deras lekar för att på så vis väcka ett läsintresse. Även att använda röstförvrängningar eller dramatisera boken används som ett sätt att påvisa bokens spänning. Tre av fyra förskoleavdelningar använder sig av digital boktjänst då tjänsten kan underlätta vid högläsning i större grupper så att alla barn ska kunna bli delaktiga då bilderna kan tas upp i storskärm. Tre av fyra förskoleavdelningar beskriver att de har ett pågående samarbete med biblioteket i närområdet. Det konstateras att samspelet huvudsakligen bygger på att förskolläraren ringer och ber om boktips och bibliotekarien samlar ihop bokpåsar kopplat till temat, men mer än så är sällan att de nyttjar varandras professioner för att främja barnens läsintresse.

Förord

Den här perioden har varit både spännande och lärorik där vi fått läsa mycket forskning om barns läsförståelse, ett ämne vi båda finner intressant. Vi vill först tacka de fyra förskollärarna som tagit sig tiden att sätta sig ner med oss och svarat på våra intervjufrågor men även inspirerat oss i vår kommande yrkesroll, tack! Vi ser fram emot att själva få arbeta för att främja ett läsintresse hos barnen i förskolan. Sedan vill vi även tacka de två bibliotekarier som velat dela med sig av sin bild av samarbetet med förskollärarna. Vi är otroligt tacksamma för att vi fick ta del av ert perspektiv på frågorna, tack! Utan er sex som valt att delta hade inte studien varit genomförbar.

Vi vill även tacka varandra för att vi funnits där och stöttat varandra genom det här arbetet. Under arbetets gång har inte enbart en text vuxit fram utan även en fin vänskap.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Förord	1
1. Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	1
2. Tidigare forskning	2
2.1 Högläsning för barn.....	2
2.2 Förskollärares roll vid högläsning.....	3
2.3 Litteracitets-miljöer i förskolan.....	4
2.4 Vårdnadshavares påverkan på barns läsintresse.....	4
2.5 Fysiska böcker i jämförelse med digitala böcker	5
2.6 Samverkan mellan bibliotek och förskola	6
3. Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	7
4. Metod och genomförande.....	8
4.1 Metodval.....	8
4.2 Genomförande av djupintervjuer	8
4.3 Urval.....	9
4.4 Analysmetod.....	9
4.5 Vetenskaplighet och kvalitet	10
4.6 Etiska överväganden	10
5. Resultat.....	11
5.1 Förskollärarnas beskrivning av hur de främjar ett läsintresse hos barnen	11
5.1.1 Förskollärarnas förhållningssätt till läsning	11
5.1.2 Litteracitets-miljön	12
5.1.3 Digital boktjänst	14
5.1.4 Läsvila	15
5.1.5 Samverkan med vårdnadshavare	16
5.2 Förskollärarnas och bibliotekariernas beskrivning av deras samverkan	17
5.2.1 Förskollärarnas beskrivning	18
5.2.2 Bibliotekariernas beskrivning	20
6. Slutdiskussion.....	23
6.1 Resultatdiskussion.....	23
6.2 Studiens relevans för förskolläraryrkets roll samt didaktiska konsekvenser	26
6.3 Metoddiskussion.....	27
6.4 Förslag på fortsatt forskning	28
7. Referenslista	29
Bilaga 1:	32
Bilaga 2:	33

1. Inledning

Efter de reviderade läroplanerna har förskolan fått striktare restriktioner kring läs-, språk- och skrivutveckling (Norling, 2019, s. 1). Enligt "Läroplan för förskolan" (2018, s. 14) ska barnen ges möjlighet att främja ett "intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap". Varav de som verkar i förskolan ska arbeta för ett livslångt lärande (s. 7). Ändå visar en studie av Kondrateva m.fl. (2022, s. 1149) att intresset för litteratur och den generella läskulturen sjunker. Även Pfof och Heyne (2023, s. 2628) lyfter det faktum att läsintresset i dagens samhälle minskar vilket i sin tur har negativa effekter på ungdomars läsförståelse. Fortsättningsvis förklarar forskarna att det är viktigt att läsaktiviteter får en högre prioritering hos barn i förskoleåldern. Hoflundsengen m.fl. (2018, s. 414) belyser vikten av att redan i barnets tidiga år arbeta med skriftspråket då det förebygger svårigheter med läsning i skolåldern. I deras observationsstudie studerar de hur den fysiska litteracitets-miljön ser ut hos förskolor i Sverige, Norge och Finland. I resultatet framkommer det att Finland är det land som har flest böcker tillgängliga i förskolemiljön vilket ökar barnens läsintresse, och de drar därtill slutsatsen att de finländska förskolorna prioriterar bokläsning mer än övriga länder i undersökningen. De lyfter att Finland är det land som har bäst resultat av dessa tre länder i internationella rankingar när det gäller läsförståelse (s. 421).

Biblioteket är en plats där barnen exponeras för böcker och tidigt kan få erfarenhet av läsning, förklarar Xu m.fl. (2018, s. 430-431). Dessa forskare har valt att studera barns upplevelser av bibliotek i Kina då få studier finns om hur förskolebarn interagerar med bibliotekstjänster. I deras slutsats skriver de att många förskolebarn refererar biblioteket till en verksamhet där mycket glädje speglas och där deras läsintresse ökat. Ett begrepp som lyfts i forskning om läsförståelse är Matteuseffekten. Gjems (2018, s. 55) förklarar att med Matteuseffekten menar man att den som kan mycket kommer att lära sig mer. I läsningens sammanhang menas att den som kan läsa, kommer att läsa mer, och därmed tillägna sig en bättre läsförmåga. De som däremot inte har kunskapen kommer till skillnad från de andra jämnåriga barna efter och inte ges samma möjlighet att utveckla sin läsförmåga. Pfof och Heyne (2023, s. 2627-2628) poängterar att det finns ett tydligt samband till Matteuseffekten gällande de som har en god läsförståelse och de som läst mycket som barn. Forskarna lyfter därmed vikten av aktiviteter som ägnar sig åt läsning såsom högläsning eller biblioteksbesök så att barnen får möta litteratur i förskolan i erfara ett läsintresse.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens huvudsyfte är att undersöka förskollärares beskrivning av hur de gör för att stötta barnen till ett intresse för läsning. Studiens delsyfte är att studera hur förskollärare och bibliotekarierna beskriver sitt samarbete för att tillsammans skapa ett läsintresse hos barnen. För att uppnå syftet utgår vi från två följande frågeställningar.

- Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att skapa ett läsintresse hos förskolebarnen?
- Hur beskriver förskollärarna och bibliotekarierna sin samverkan?

2. Tidigare forskning

När vi har sökt efter tidigare forskning så har vi använt oss av Göteborgs universitetsbiblioteks tjänster, där vi främst använde oss av deras databas "Scopus". De sökord vi använt oss av för att få fram de vetenskapliga artiklar som vi ansett vara mest relevanta är följande: "reading development", "reading aloud", "reading books", library, preschool, books och "digital books". Den tidigare forskning vi valt att använda är kategoriserad i underrubriker nedan.

2.1 Högläsning för barn

Högläsning för barn av vuxna är en av de viktigaste aktiviteterna för språkutveckling som de tillsammans kan engagera sig i, skriver Munzer m.fl. (2018, s. 2). Forskarna understryker att bokläsning främjar barnens tal samt kunskap om språket. Högläsning främjar också en emotionell närhet både mellan vuxen och barn samt mellan människa och berättelse som i sin tur kan skapa entusiasm hos barnet. Den entusiasmen kan ge goda förutsättningar för ett skapat intresse för läsning och förbättrad läskunnighet vid senare ålder. Likväl Munzer m.fl. resultat fastställer även Damber (2015, s. 260) i sin observationsstudie av högläsning i 39 olika förskolor att det finns en tydlig korrelation mellan att bygga upp en emotionell känsla genom "läsmys" med en nära vuxen och barns framtida läsintresse. Dambers studie visar att läsförståelsen hos barn i årskurs fyra var bra hos de som tidigt mött litteratur. Då läsförståelse bygger på kontinuerlig läsning är det viktigt att barnen exponeras för högläsning i tidig ålder och bygger upp ett läsintresse för att klara skolans läsförståelse. Carroll m.fl. (2019, s. 152) har gjort en studie där 55 barn mellan fyra till fem år svarade på en självskattningstest om sitt läsintresse. I resultatet konstaterar forskarna att de barn som har ett intresse för böcker visar ett större engagemang av att själva vilja lära sig att läsa.

Högläsning har alltid varit en självklar del i förskolans verksamhet både för underhållning men också för utveckling av språket och kunskap om omvärlden, förklarar Damber (2015, s. 256). Fortsättningsvis skriver forskaren att barnen genom läsning lär om andras livsvillkor, känner igen sina egna erfarenheter samt lär sig tänka ur andras perspektiv. Högläsning erbjuder en social miljö där barnen tillsammans får möjlighet att reflektera och utveckla sin kommunikativa kompetens. Damber (s. 260) lyfter att högläsning kan användas för att bygga upp barnens känsla av självvärde, ett sätt att ta tillvara på egna erfarenheter samt berikas med kunskap. Högläsning hjälper barnen att förstå att text representerar mer än bara ord vilket i sin tur kan skapa en spänning och läsglädje. Högläsningen skapar en fantasifull upplevelse som väcker tankar och känslor hos barnen. Barnen ges genom läsning möjlighet att både se sig själva i berättelsen men också träna på perspektivtagande. De får gå in i den fiktiva världen och tar del av fiktiva personers känslor.

I Aram och Birons (2004, s. 603) observationsstudie där de studerade högläsningens effekt på barn i olika åldrar, framkom det att de yngsta barnen i studien (tre till fyra år) visade en stor språkutveckling efter att ha deltagit i experimentet. Resultatet visar att högläsning gav en positiv effekt på deras läsutveckling jämfört med de barn som inte genomgått samma experiment. Forskarna lyfte att dessa yngsta barn exempelvis gavs ett större ordförråd än de äldre barn (fyra till fem) som deltog i experimentet. Deras resultat visar att ju tidigare barnen exponeras för högläsning, desto mer språkliga färdigheter tillägnar barnen sig. Barnes m.fl. (2023, s. 304) lyfter forskning som menar att det ordförråd som används i böcker är olikt det vardagliga språket.

2.2 Förskollärares roll vid högläsning

Damber (2015, s. 262) konstaterar i sin observationsstudie av förskolor att läsning i förskolan görs av många pedagoger i underhållningssyfte istället för undervisningssyfte. Forskningen visar att högläsning sker snarare i syfte att få en lugn stund alternativt i disciplinärt syfte. Många förskollärare anser att det är viktigt att barnen möter litteratur i förskolan men att de sällan planerar för läsning med barnen, belyser Damber (2015, s. 262) i sin studie. När högläsning väl sker är det inte i syfte att utveckla barnens språkförståelse. I Dambers (2015, s. 268, 274) resultat fastställer forskaren att många förskollärare läser mindre än förväntat för barnen. När högläsning förekom så var det främst på den så kallade "läsvidan". I observationsstudien så framkom det att anledning till varför inte så mycket högläsning skedde var på grund av förskollärarnas förutsättningar. Damber nämner både reducerad arbetskraft och stora barngrupper som anledning. Fortsättningsvis lyfts sjukskrivna förskollärare och ett mer ökat administrativt arbete också som orsaker till bristen på högläsning i förskoleverksamheten.

I en studie gjord av Norling (2014) intervjuades 52 pedagoger i förskolan för att studera personalens syn, deras förhållningssätt med att arbeta med litteratur i förskolan. Den attityd som förskollärare och andra pedagoger har gentemot böcker påverkar barnens motivation till att vilja lära sig att läsa, skriver Norling (2014, s. 572). Forskaren belyser i sitt resultat att om förskolläraren är lyhörd mot barnen och lyssnar på dem och samtidigt är aktiv under högläsning och ställer öppna frågor så utmanar det barnen att reflektera och sätta ord på sina egna tankar. Genom att förskolläraren väcker diskussioner under läsning ger det också barnen möjlighet att koppla tillbaka till egna erfarenheter och känslor vilket kan bidra till en emotionell koppling till bokläsning. Damber (2015, s. 261) belyser att förskollärares didaktiska uppgift är att engagera barnen i analytiska konversationer där barnen får genomarbeta textens innehåll. Dessa dialoger blir i det allra flesta fall meningsskapande då de ger barnen förståelse av berättelsestrukturen. Deshmukh m.fl. (2019, s. 59) fastställer i sin observationsstudie, där de observerat 96 förskollärare när de läst för barn, att "varför, när, vad, hur och vem-frågor" är mycket mer effektiva än ja/nej-frågor. Även fast att de förstnämnda frågorna resulterade i fler felsvar så gav de också barnen mer utmaning såväl kognitivt som språkligt till skillnad från sistnämnda frågor som ansågs vara för lite utmaning. Vid ja/nej-frågor tvingas inte barnen att utveckla sitt språk då det endast räcker med ett ord till svar. Forskarna menar att ifall man utgår ifrån Vygotskijs idéer om att barn behöver utmanas för att nå sin proximala utvecklingszon så behöver det även ställas öppna frågor som är anpassade utifrån deras kunskapsnivå.

I Norlings (2014, 583) intervjustudie visar det i resultaten att de sociala faktorerna har en påverkan på barnens läsförståelse. När läsning sker tillsammans med vänner så stärks ytterligare den emotionella känslan till läsning. Förskolläraren bör därför vara medveten om den sociala faktorn och dess påverkan på barnens läsintresse. I en studie, där 55 förskolebarn fick göra ett självskattningstest, fastställde Carroll m.fl. (2019, s. 158) att de barn som visar intresse för böcker i förskolans fria lek får mer stöttning i deras läsutveckling än de barn som inte dras till boken under fria leken. Det kan därav anses vara viktigt att göra "läshörnan" till en inbjudande miljö, så fler barn ges möjlighet att utveckla ett bokintresse.

När förskolläraren använder sig av gester vid högläsning så både fångar de och håller kvar barnens uppmärksamhet på läsningen, fastställer Barnes m.fl. (2023, s. 302-303). I Barnes m.fl. studie observerade de 33 förskollärare när de läser för barn för att se hur de gestikulerar vid bokläsning. Forskningen visar att genom att förskolläraren gestikulerar under läsningen så

stödjer det barnens semantiska förmåga och därmed också ger förutsättningar att utveckla deras ordförråd. Forskarna belyser att innan barnen har börjat i första klass så är de flestas barns ordförråd runt 5900 basord. Vuxna tar till sig mer ord genom en språklig kontext såsom att läsa dem, samtidigt som små barn har svårt för det och tar istället till sig nya ord genom en visuell kontext. Forskarna menar därför att barnen bemästrar nya ord och utvecklar sin semantiska förmåga genom att förskolläraren pekar på bilder och gestikulerar samtidigt som hon läser. Den vuxnes engagemang bidrar till barnens utveckling av språket. Att förskolläraren använder sig av gester är också till hjälp för att skapa intersubjektivitet mellan barn och vuxen och ett större intresse och engagemang hos barnen skapas. Barnes m.fl. (2023, s. 302-303) lyfter även att utveckling av språk är en social process och att vi lär av varandra. Den verbala läsningen och den icke-verbala kompletterar varandra för att öka barnets förmåga att utöka sitt ordförråd. Strategin är extra givande för de barn som har svårt med sin språkförståelse. Forskarna poängterar att dessa gester är extra viktiga att använda sig av när barnen är i början av sin ordinlärning varav det därav är av vikt att förskollärarna besitter den kompetensen.

2.3 Litteracitets-miljöer i förskolan

Litteracitets-miljön har betydelse för barns utveckling av skriftspråk, menar Norling (2014, s. 572). Forskaren utgår från den sociokulturella teorin där forskningen studerar bland annat den proximala utvecklingszonen och menar att om förskolläraren konstruerat en utmanande fysisk litteracitets-miljö kan det hjälpa barnen att i samspel med andra utvecklas ytterligare. Norling förklarar att en fysisk litteracitets-miljö bjuder in till skriftspråk med hjälp av exempelvis skrivmaterial och fysiska böcker. En fysisk litteracitets-miljö inkluderar ofta en läshörna. I läshörnan är det viktigt som pedagog att se över antalet böcker samt vilka böcker som erbjuds för att stimulera barnens läsutveckling. Hoflundsengen m.fl. (2018, s. 421) har gjort en observationsstudie där de observerat 131 förskolemiljöer i tre olika länder, Sverige, Norge och Finland. De belyser i sitt resultat att barnens initiativ till en språkstimulerande aktivitet som exempelvis bokläsning styrs av den fysiska miljön. Deras resultat visar också att en mindre språkstimulerande miljö begränsar förskollärarnas initiativ till interaktioner kring skriftspråk med barn. Barnens intresse för skriftspråk ökar därmed i de förskolor som har en tydlig fysisk litteracitets-miljö. I Hoflundsengen m.fl. (2018, s. 421) resultat framkommer det att det land (av de som undersökts) som har högst resultat inom läsförståelse också har flest fysiska böcker tillgängliga i sin förskolemiljö.

2.4 Vårdnadshavares påverkan på barns läsintresse

Pfost och Heyne (2023) har gjort en enkätstudie där 1242 olika familjer fått besvara på frågor om olika typer av familjeaktiviteter som inkluderar läsning och uppskatta barnens engagemang i dem. I forskarnas resultat konstaterar att majoriteten av alla föräldrar börjar läsa för sina barn innan de fyllt två år. Det gör att barn tidigt möter litteraturens värld och ger erfarenhet av bokläsning. De barn som tidigt blivit lästa för har också visat ett bättre resultat i läsförståelse i senare skolålder än de barn som inte fått möjlighet att bekanta sig med litteratur tidigt. Forskning visar även att om föräldrar är engagerade i bokläsning med barnen ger dessa barn goda möjligheter till utvecklat ordförråd. Pfost och Heyne (2023, s. 2630, 2638) belyser att de föräldrar som är frekventa i sina biblioteksbesök med sina barn visar ett större engagemang i gemensam högläsning och de läser i genomsnitt mer än de andra föräldrarna. Vidare belyser forskarna att föräldrar kan påverka sina barns attityd till bokläsning genom att agera som goda förebilder.

Vårdnadshavarens stöd till barnens ordinläring skiljer sig från förskollärarens stöd (Barnes m.fl. (2023, s. 304). Forskningen menar att vårdnadshavarna kan anpassa sin kommunikation med barnen och basera den på barnens erfarenheter och därefter specifikt anpassa sig till enskilda barnet vilket är svårare för en förskollärare i barngrupper med barn som besitter olika erfarenheter. En vårdnadshavare kan anpassa sin läsning av boken och belysa de erfarenheter som barnet besitter och därefter skapa meningsskapande boksamtal för att utveckla barnens läsintresse. Damber (2015, s. 257) förklarar att barnens läsförståelse påverkas av hur mycket läsning de mött i tidig ålder. Forskningen menar att barnen behöver utsättas för en rik litteracitets-miljö i såväl hem som i förskolan och att det bör vara en del av deras vardagsliv.

2.5 Fysiska böcker i jämförelse med digitala böcker

I Neumanns (2020, s. 380) observationsstudie förklaras att digital bokläsning sker i en större utsträckning i förskolan än tidigare sedan samhället blivit mer digitaliserad. De studerar i sin studie skillnaden i hur förskolläraren stöttar barnen i digital bokläsning i kontrast till fysisk bokläsning. De drar slutsatsen att det inte handlar om i vilket format boken är i, utan hur läraren väljer att använda boken. Forskarna menar att förskolläraren har möjligheten att stötta barnen till att utvecklas lika mycket genom en digital bokläsnings-tjänst som genom fysisk bokläsning så länge de använder sig av ett stöttande förhållningssätt.

I en studie gjord av Munzer m.fl. (2018, s. 1) observerades 37 boksamtal mellan föräldrar och barn både när vid digital bokläsning samt vid fysisk bokläsning. De ville studera vilka interaktioner som sker mellan barn och läsare vid fysisk bokläsning och digital bokläsning för att se dess påverkan på barnens språkutveckling och intresse för böcker. En positiv aspekt med digital bokläsning är att barnens intresse lättare väcks och de kan använda sig av verktyg utformade för att bygga deras ordförråd, skriver Munzer m.fl. (s. 2). Zipke (2016) har gjort en observationsstudie på 25 förskolebarn i åldrarna fyra till fem år för att studera barns ordläring vid digital bokläsning. Forskaren (s. 1696) belyser att det finns många appar som är utformade för att främja läsförståelse hos små barn. Exempelvis så fetmarkeras de ord som läses så att barnen ska se hur ord stavas samtidigt som de uttalas. Många digitala böcker innehåller "hotspots" som läsaren kan trycka på och illusioner kopplade till berättelsen dyker upp. Forskaren lyfter dock att beroende på hur appen är utformad så kan dessa hotspots antingen gynna barnens ordförråd alternativt vara distraherande. En negativ aspekt som Munzer m.fl. (2018, s. 2) poängterar är att barn har svårare att återberätta den upplästa berättelsen när den läses via digitala boktjänster än av en fysisk bok. Studier visar att när läsning sker via digitala boktjänster blir fokus på själva plattformen och dess funktioner vilket distraherar barnen från den faktiska berättelsen. Även den vuxnes interaktioner tenderar att handla främst om surfplattans funktioner istället för sagan som läses. Mycket av interaktionen mellan barn och vuxen läggs på tillrättavisningar från vuxna. Munzer m.fl. lyfter även att barnets minnesflexibilitet är beroende av den vuxne då barnet har lättare att ta till sig information via personliga interaktioner än digitala interaktioner.

När vuxna väljer att interagera med barn under bokläsningen främjas barnens språkutveckling, vilket i sin tur är väsentligt för barnens framtida självständiga läsning, lyfter Munzer m.fl. (2018, s. 6-7). Fortsättningsvis presenteras i forskarnas resultat även att interaktionerna är mindre kvalitativa vid digital bokläsning än fysisk bokläsning. Vid digital bokläsning ställs färre frågor av den vuxne och färre kopplingar till egna erfarenheter dras. Fortsättningsvis beskriver forskarna att vid digital bokläsning är barnen inte i samma behov av den vuxnes närvaro och tenderar att utesluta den. Slutligen poängterar Munzer m.fl. (s. 8) i

deras resultat att vid fysisk bokläsning uppstår en emotionell närvaro mellan barn och vuxen som främjar en kärlek till läsning. Zipke (2016, s. 1709) fastställer i sitt resultat att digitala böcker och fysiska böcker behöver inte konkurrera utan kan snarare komplettera varandra. Ifall förskolläraren noggrant valt ut en bra designad app och har kunskap kring appens funktioner så kan den såväl som en fysisk bok främja barnens språkförståelse. Det kräver dock, att precis som med en fysisk bok bör förskolläraren vara närvarande för att stödja barnens ordförståelse vid digital läsning.

2.6 Samverkan mellan bibliotek och förskola

Bibliotek erbjuder ofta olika workshops och liknande aktiviteter med högläsning där förskolebarn bjuds in och får erfarenheter av bokvärlden, skriver Aram och Biron (2004, s. 590). Skribenternas forskning visade att när barnen besökt biblioteket med förskolan var det många av barnen som fortsatte besöka biblioteket med vårdnadshavarna i efterhand då barnen erfarit ett större bokintresse.

Många svenska förskolor använder sig av närliggande bibliotek, fastställer Damber (2015, s. 267) i sin observationsstudie. Xu m.fl. (2018) genomförde en studie där de ville höra hur barn upplever biblioteket. De valde då att använda sig av barnintervjuer som metod där de intervjuade 56 barn. Barnen fick även måla teckningar för att uttrycka hur de känner om biblioteket. I forskarnas studie framkommer det att många barn uppskattar biblioteket just på grund av att de får lov att vara självständiga. De får båda lämna tillbaka böcker, hitta nya samt genomföra låneprocessen innan de ska gå därifrån. Barnen ges möjlighet att bjudas in i samhället samtidigt som de kommer in i en inbjudande litteracitets-miljö. Många förskolebarn refererar biblioteket till en verksamhet där mycket glädje speglas. Xu m.fl. (s. 437) poängterar bibliotekariens kunskap och vill belysa hur viktigt det är att ta tillvara på den, de besitter mycket mer kunskap än att endast läsa sagor. Vidare visar en studie som Pfof och Heyne (2023, s. 2030) lyfter att de barn som ofta deltar i aktiviteter som bibliotek anordnar visar en större igenkänning av olika författarnamn. Det i sin tur indikerar att dessa barn exponeras för fler böcker än de barn som inte deltar i bibliotekets aktiviteter. Biblioteken har därmed stora möjligheter att engagera barn i läsning, poängterar Pfof och Heyne (2023, s. 2638, 2641). Forskarna lyfter att biblioteken ger barnen ett stort utbud av böcker vilket ger barnen goda möjligheter att hitta deras genrer. Dessutom erbjuder många bibliotek program som är tillgängliga för alla barn oavsett deras socioekonomiska situation. Då många bibliotek är öppna för alla familjer oavsett ekonomisk eller kulturell bakgrund har bibliotek en viktig roll som samhällsinstitution för att främja barns läskunnighet.

3. Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

Den här studien har sin utgångspunkt i den sociokulturella teorin där *samspel*, *stöttning* (scaffolding) och *medierande verktyg* är centrala begrepp. Dessa begrepp kommer att tillsammans med teorin förklaras här nedan. Wallerstedt (2023, s. 43) förklarar att i examensarbeten när skribenterna vill intervjua förskollärare hur de arbetar med någonting, såsom i den här studien hur förskollärare beskriver sitt arbete med ett främjat läsintresse, så är den sociokulturella teorin vanlig att applicera. När en vetenskaplig studie görs så går det inte att endast studera empirin utifrån våra egna tidigare erfarenheter och vårt intresse utan vi behöver ha ramar att förhålla oss till i form av en teori, skriver Pramling (2023, s. 17). Teorin hjälper skribenten att ge texten en struktur. Teorin som forskaren väljer att utgå från formar studiens utgångspunkt och vilket perspektiv som kommer att undersökas, beskriver Åkerblom m.fl. (2023, s. 39). Fortsättningsvis belyser skribenterna att de forskningsfrågor som ska studeras är formulerade efter teorin. Våra frågeställningar är formulerade utifrån vad Pramling (2023, s. 24) menar kännetecknar den sociokulturella teorin, alltså "hur-frågor" till skillnad från exempelvis variationsteorin som kännetecknas av "vad-frågor".

Den sociokulturella teorin utgår ifrån L. S. Vygotskijs idéer, skriver Säljö (2015, s. 90-91). Vygotskij menade att människan är både social, biologisk och kulturell. Vi kan inte bara studera det biologiska utan behöver också studera människans sociala och kulturella omgivning. Wallerstedt (2023, s. 43) beskriver att inom den sociokulturella teorin anser man att lärande sker i *samspel* med andra. Författaren lyfter att forskare exempelvis kan dra slutsatsen att många lärare beskriver att deras elever lär sig mycket genom gemensam bokläsning, då det är en samspelssituation. Då man inom den sociokulturella teorin anser att lärande sker i samspel med andra, kommer vi att studera förskollärares och bibliotekariers beskrivning av hur de samspejar med barnen för att skapa ett läsintresse för att besvara studiens första frågeställning.

När forskare använder sig av den sociokulturella teorin som ansats studerar många av dem lärarens *stöttning* (scaffolding), förklarar Wallerstedt (2023, s. 46). Vid studier om scaffolding används observationer alternativt intervjuer, varav intervjuer används i den här studien. Författaren menar att scaffolding innebär stöttning, varav begreppet då används för att förklara hur den mer erfarna stöttar den lärande att erfara ny kunskap, som i den här studien där vi undersöker hur förskollärarna beskriver att de stöttar barnen till att få ett intresse för läsning. Här krävs att den mer kunnande ger stöd till den lärande så personen kan utvecklas. Språket är betonat inom den sociokulturella teorin, förklarar Säljö (2015, s. 93- 95). Språket hjälper människan att förstå vad andra menar, vad som händer runt oss och även förstå våra egna tankar. Språket ses som ett *medierande verktyg*. Mediering är ett redskap såväl fysiskt som intellektuellt och socialt som används av människor för att förstå sin omvärld. I studien undersöks förskollärarnas beskrivning av vilka medierande verktyg de använder för att bygga upp ett läsintresse hos barnen. Därmed är mediering ett begrepp som är relevant i den här studien.

4. Metod och genomförande

I den här studien genomfördes en kvalitativ undersökning i form av djupintervjuer för att besvara studiens frågeställningar, en beskrivning till varför och hur det genomfördes samt de aspekter vi beaktat presenteras nedan.

4.1 Metodval

Åkerblom m.fl. (2023, s. 144) förklarar att studien skiljer sig åt beroende på vad för typ av studie man valt att göra. Skribenterna beskriver att kvantitativa studier görs om man vill kunna se statistiska samband, forskaren samlar in kvantitativ data som räknas, vilket inte var relevant för den här studiens frågeställningar. I kvalitativa studier så sker en djupgående undersökning med då färre deltagare, förklarar Ahrne och Svensson (2022, s. 10). Då studien utgår från den sociokulturella teorin där intervjuer är en vanlig metod, enligt Wallerstedt (2023, s. 43), så resulterade det i en kvalitativ studie.

Djupintervjuer omfattar två personer, i vårt fall tre, där man sitter ner och diskuterar länge för att nå en djupare relation och att intervjuaren ska få en bredare inblick av deras perspektiv på frågeställningarna vilket kan anses vara en fördel, förklarar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022, s. 60). I djupintervjuer beskriver författarna att intervjuaren ofta kan lägga tid på att berätta om sig själv för att komma den intervjuade närmare. Man vill fånga de personliga aspekterna såsom deras erfarenheter och värderingar. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (s. 61) belyser att dessa intervjuer kan resultera i att personliga åsikter kan finnas med i empirin vilket gör att forskaren behöver förhålla sig etiskt till informationen om vad som ska finnas med i forskningsstudien. Vad som kan anses vara en nackdel med det är att det kan framkomma empiri som vi ser som relevant att ta med men av etiska skäl behöver välja bort. En metod som kunde varit ett alternativ till vår studie som är inom ramen för det sociokulturella perspektivet är observation. Förutsatt att syftet och frågeställningarna varit omformulerade då de i dagsläget är formulerade utifrån en intervjustudie. Observationer är vanligt förekommande i studier gjorda utifrån en sociokulturell ansats (Wallerstedt, 2023, s. 43). Att i så fall observera den vardagliga verksamheten i de olika förskolorna för att studera hur förskollärarna samspelar med barnen och genom det samspelet stöttar barnen att erfar ett läsintresse. Dock skriver Lalander (2022, s. 118) att forskare tillbringar minst några veckor ute på forskningsfältet för att få fram ett trovärdigt resultat när de ska observera, varav den tiden inte finns för den här typen av studier.

4.2 Genomförande av djupintervjuer

Vi båda två deltog vid fyra av intervjuerna men de två sista var det endast en av oss som hade möjlighet att delta. När det är två som intervjuar belyser Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022, s. 73) att den ena kan föra anteckningar och den andra föra samtalet. Fortsättningsvis belyser skribenterna att det kan vara en fördel att spela in samtalet samtidigt som man för anteckningar. Den som antecknar kan fånga upp saker såsom exempelvis ansiktsuttryck eller frågor man vill fråga senare. Vi valde att ta efter det i de intervjuer vi båda deltog vid där en av oss antecknade och var ansvarig för ljudinspelningen och en av oss ansvarade för att föra intervjun. I de två intervjuerna där endast en av oss deltog så skedde inga anteckningar samtidigt utan då låg allt material på ljudfilen endast. De intervjuade blev informerade om att vi ville spela in och fick godkänna ifall det var okej. Vi förklarade innan varför vi ville spela in samtalet och att vi efter transkribering kommer att radera inspelningarna. Vi genomförde sammanlagt sex intervjuer, fyra på förskollärare och två på bibliotekarier. Alla skedde på plats utom en av intervjuerna med en förskollärare då det fungerade bäst via ett videosamtal för den

intervjuade. Alla intervjuer skedde i enrum. Intervjuerna tog mellan 30-45 minuter och de intervjufrågor vi utgått ifrån är med som bilagor i slutet av studien. Frågorna varierade lite beroende på ifall det var bibliotekarier eller förskollärare vi intervjuat. Sammanlagt resulterade vår transkribering av intervjuerna på cirka 22 A4-sidor och all transkribering är nedskriven ordagrant efter de intervjuades svar. Våra intervjuer genomfördes två veckor in i arbetet då vi hunnit läsa mer forskningsstudier och suttit tillsammans och skrivit frågor vi ansåg vara relevanta utefter den forskning vi läst.

4.3 Urval

Vår studie inkluderade fyra förskollärare och två bibliotekarier varvid de i den här studien kommer att ha fiktiva namn. Förskollärarna kallas följande; Moa, Lisa, Louise och Anita. Bibliotekarierna kallas Bea och Lotta. Vi har valt att inte beskriva i urvalet varför just dessa fick delta i studien eftersom att vi vill bevara deras anonymitet. Moa, Lisa och Anita arbetar i samma kommun och Louise i en annan. Lisa och Anita arbetar på samma förskola men två olika avdelningar, båda dessa är äldre barns avdelningar (tre till sex år). Louise arbetar också på en äldre barns avdelning och Moa är på en yngre barns avdelning (ett till tre år). Vi valde att endast intervju förskollärare på förskolorna då de besitter en djupare förståelse kring barnens läsförståelse och vikten av ett tidigt läsintresse efter deras universitetsutbildning. Det är även förskollärarna som ska ansvara för undervisningen (Lpfö18, 2018, s. 19).

För att besvara en av våra frågeställningar behövde vi även intervju bibliotekarier då vi ville få fram en djupare förståelse kring hur samverkan mellan bibliotek och förskola fungerar och hur de samspelar för att främja ett läsintresse hos barnen. Bibliotekarien Lotta arbetar i samma kommun som förskollärarna Moa, Lisa och Anita och Bea är bibliotekarie i samma kommun som Louise. Vi valde att intervju bibliotekarier från samma kommuner som de fyra förskollärarna arbetar i för att även kunna se samband mellan samverkan i olika kommuner. Vi ville studera olika kommuner och inte endast en för att även få fler perspektiv och bilda oss en bredare uppfattning om ifall de skiljer sig mellan olika kommuner eller om det är det liknande i alla.

4.4 Analysmetod

Vid bearbetning av en kvalitativ studie så behöver man hitta ett sätt att sortera sitt material för att sedan kunna se mönster ta form, skriver Rennstam och Wästerfors (2022, s. 250). Vi valde därav att färgkoordinera våra transkriberade intervjuer då vi ansåg att det var det som gav oss tydligast struktur. Vår färgkoordinering gjordes utefter vårt syfte och frågeställningar. Färgerna skiftade beroende på ifall det var svar utifrån bibliotekariernas perspektiv eller förskollärarnas perspektiv. Efter att ha färgkoordinerat den insamlade empiri fick vi en mycket tydligare översikt över vårt material och kunde därefter sätta oss och analysera alla svar i samma färg. Vi kunde se vad de intervjuade hade svarat som liknade varandra samtidigt som vi också kunde se det som skilde dem åt. Likt det Pramling (2023, s. 17) skriver ska teorin och dess centrala begreppen vara vår utgångspunkt vid analys av empirin för att rama in arbetet. Det gjorde att vårt främsta fokus låg på det som förskollärarna beskrev om deras stöttning och samspel till såväl barnen som bibliotekarierna. Vi fokuserade även på det förskollärarna beskrev som deras medierande verktyg för att främja barnens läsintresse. Wallerstedt (2023, s. 43) förklarar att intervjustudier gjorda utifrån ett sociokulturellt perspektiv ofta kategoriseras i resultatet och det därefter dras paralleller från det den intervjuade beskrivit till teorin och begreppen. Det följde vi när vi sammanställde vårt

resultat, då vi började med att kategorisera i färger för att därefter beskriva de paralleller vi drar till teorin.

4.5 Vetenskaplighet och kvalitet

Studiens validitet samt reliabilitet är centralt att lyfta i studier, belyser Åberg-Bengtsson och Pramling (2023, s. 192). Med validitet menas ifall forskningen fått den datan som studien syftade till. I och med att det här är en intervjustudie är validiteten hög, då forskare i en intervju kan anpassa sina frågor. Det kan i sin tur leda till en högre reliabilitet eftersom att vid intervjun går det att förebygga missförstånd från de som valt att delta i studien vilket kan ge en mer rättvis bild av sanningen. Svensson och Ahrne (2022, s. 32) lyfter att forskaren i en kvalitativ studie kan öka trovärdigheten ytterligare genom att lyfta sitt tillvägagångssätt i forskningen för att läsaren ska kunna få en större helhetsbild av vad som gjorts vilket görs i den här studien.

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022, s. 64) lyfter begreppet generaliserbarhet och menar att intervjuas det mindre än cirka sex personer ökar risken att resultatet inte ger en rättvis bild av vad som undersökts. Ju färre som intervjuas desto större blir risken att resultatet endast blir baserat på de intervjuades personliga åsikter och därmed inte ger en generell bild av situationen. Vidare understryker författarna att även sex personer kan vara för få för att få en god helhetsbild och att det kan krävas cirka tio till femton intervjuer för att resultatet ska bli representativt. I den här studien gjordes sex intervjuer sammanlagt, varav endast fyra av dessa var förskollärare resterande två var bibliotekarier. Utefter vad Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022, s. 64) poängterar så kan vår studie därmed vara svår att generalisera då fler skulle behöva intervjuas. Skribenterna lyfter fortsättningsvis att en nackdel med kvalitativa studier är att resultatet är svårare att generalisera än i en kvantitativ studie eftersom att antalet deltagare är få för att representera, som i vårt fall, alla förskollärare. Dock belyser Svensson och Ahrne (2022, s. 34) att ifall forskningen gjorts i mer än en miljö kan forskningen varsamt bli mer generaliserbar. I den här studien skedde intervjuerna i tre olika förskolor som ligger i två olika kommuner för att resultatet ska vara mer generaliserbart. Likväl de bibliotek vi har besökt befinner sig i dessa två olika kommuner.

4.6 Etiska överväganden

Vid forskning är det viktigt att ha en god forskningsetik, skriver Ahrne och Svensson (2022, s. 36). Vetenskapsrådet (2017) beskriver fyra viktiga principer att tänka på. Första principen är att vara noggrann med samtycke. Vi var noga med att informera de intervjuade om vad studien skulle undersöka och att de kan avsluta sin medverkan när de vill även efter att intervjuerna är gjorda. Det var viktigt för oss att säkerställa att de var okej med allt vi gjorde och att de kände sig okej med att vi använde det material vi fick ut av intervjuerna. Nästa princip från Vetenskapsrådet handlar om information, det är viktigt att informera de berörda om syftet med studien. I både det mail skickade vi om frågan att delta i vår studie och även på plats så informerade vi om studiens syfte och vad det innebar att delta. Den tredje principen handlar om konfidentialitet vilket innebär att de medverkande är anonyma, vi får inte skriva någonting i vår studie som går att koppla tillbaka till dem. Därför valde vi att ge alla intervjuade fiktiva namn och inte heller skriva ut vilken kommun de tillhör. Det är även en del information som framkommit i intervjuerna som vi behövt avstå från att använda då även det kunnat avslöja deras anonymitet. Den sista principen är nyttjandekravet. De intervjuades personuppgifter får inte användas till annat än det som studien avser, vilket även det är något vi varit väldigt försiktiga med. Vid intervjun valde vi att, som nämnt, spela in samtalen. Ur ett

etiskt perspektiv är det viktigt att vi hanterat det här materialet ansvarsfullt. Det vill säga att vara noggranna att ljudinspelningarna inte sprids, att vi har raderat dessa efter all transkribering var klar då vi värnar om deras integritet.

5. Resultat

I den här delen av studien så kommer resultatet att presenteras utifrån våra två frågeställningar;

- Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att skapa ett läsintresse hos förskolebarnen?
- Hur beskriver förskollärarna och bibliotekarierna sin samverkan?

5.1 Förskollärarnas beskrivning av hur de främjar ett läsintresse hos barnen

I den här delen redogörs det som framkommit under de fyra intervjuerna vi haft med de medverkande förskollärarna kring hur de arbetar för att stötta läsintresset för barnen.

5.1.1 Förskollärarnas förhållningssätt till läsning

Alla fyra förskollärare visade en kunskap om böckers betydelse i förskolan och lyfte vikten av att skapa en läslust hos barnen. De förklarade vikten av att läsa för barnen med hänvisning till forskning och förskolans läroplan i intervjuerna. Alla lyfter att de läser med syfte att främja barnens språkförmåga, med största anledning att främja barnens ordförråd och uttal.

Fortsättningsvis beskriver alla förskollärarna att de använder boken som ett sätt att spinna vidare på barnens intresse och därmed försöka stötta barnen till att skapa ett läsintresse. Exempelvis lyfter Anita att hon läser böcker om vildsvin då det för tillfället är ett stort intresse på avdelningen. Två av förskollärarna, Anita och Lisa som arbetar på samma förskola, beskriver hur de läser med inlevelse och dramatiserar boken för att påvisa hur spännande den kan bli.

Anita: *“Det är väl att påvisa hur spännande boken kan vara. Hur rolig den är. Hur roliga dem är, hur roligt läser jag, vilka karaktärer, vilka röstförvrängningar har jag. Man kan läsa väldigt monotont och man kan läsa med inlevelse. Dramatisera.”*

Dessa två förskollärare som beskriver hur viktigt det är att göra boken spännande och att dramatisera boken lyfter senare i sina intervjuer att de har barn på sina avdelningar som knäckt läskoden innan de lämnar förskolan för att börja skolan. Både Anita och Lisa beskriver att när de arbetat så mycket för att stötta barnen till att få positiva erfarenheter av böcker är det många av dem som själva vill lära sig att läsa utan hjälp av vuxna, vilket de beskriver har resulterat i att de lärt sig läsa.

Fortsättningsvis så berättar Anita att de har delat upp sin vila i två grupper varav ena gruppen får höra en kapitelbok och andra fick innan se korta avsnitt från UR. När de hade pratat med barnen som sedan flyttat upp till “kapitelboksvilan” framkom det av ett barn att det var tråkigt när det inte fanns rörliga bilder. Det fick pedagogerna att ta ett steg tillbaka och reflektera kring sitt arbete gällande att främja ett läsintresse hos barnen. Efter reflekterande valde de att ändra barnens förutsättningar till att klara av kapitelböcker genom att istället för videoklipp

också här på den vilan läsa böcker. Anita uttrycker att det visat ett positivt resultat hos barnen då de känns mer redo för kapitelböcker när de tidigt blivit introducerade för bokläsning och ägnat sig ett läsintresse.

Anita: *“Vi märker skillnad sedan vi började läsa själva för barnen med stillbilder. Vi märkte på ett barn när hon kom upp till kapitelböcker att det fungerade inte för att det fanns inga rörliga bilder och där fick vi ta ett steg tillbaka och reflektera, så nu har vi slutat med rörliga bilder på även den vilan och läser endast med vår röst för att på så vis förbereda dem för kapitelböcker och vi märker stor skillnad. De är mycket mer redo för att läsa kapitelböcker nu när de har ett större läsintresse. Vi ändrade förutsättningarna för barnen helt enkelt.”*

Alla förskollärare som vi intervjuat har konstaterat att förutsättningarna de ger barnen är avgörande för hur deras inställning till bokläsning kommer att vara. De lyfter att de behöver läsa regelbundet och ha böckerna tillgängliga för barnen i miljön för att barnen ska få ett läsintresse och ta eget initiativ till läsning. En av förskollärarna, Louise, poängterar att barnen tar mycket mer initiativ till bokläsning och det sker mer spontant ifall de har fler planerade lästillfällen. Det vill säga, att ju fler samspelsituationer med böcker som sker med vuxen och barn, desto mer vill barnen själva läsa också enligt Louise. Förskolläraren lyfter att det ligger på dem att planera in det och därav att det är de som kan ändra barnens förutsättningar till ett läsintresse.

Louise: *“När vi planerar mer tillfällen sker det även mer spontant eftersom att då kommer ju barnen på att juste det är ju roligt! så då efterfrågar barnen bokläsning mer. Fast jag tror att jag måste planera in det, för annars blir det nog inte av. Gärna sätta en tid som vi ska läsa oavsett pedagog.”*

Sammanfattningsvis så beskriver förskollärarna att deras syfte till att skapa läslust hos barnen i första hand är för att stärka barnens ordförråd och språkutveckling och kopplar till forskningsstudier. De visar en medvetenhet till varför läsning av böcker är så väsentligt i barns tidiga åldrar. Två av förskollärarna lyfter att de använder drama och röstförvrängning som medierande verktyg för att skapa en läslust hos barnen. De vill påvisa hur spännande böcker är. Dessa två berättar att de har flera barn som ska börja skolan som redan knäckt läskoden då barnen visat ett så stort intresse för böcker. En av dessa förskollärare, Anita, lyfter att hon använder det barnen sen innan visat intresse för och väljer böcker utefter det för att stötta dem till ett läsintresse. Såsom att läsa böcker om vildsvin. Både Anita och Louise lyfter att det är dem som förskollärare som skapar barnens förutsättningar till ett växande läsintresse i förskolan. Louise beskriver bland annat att ju mer de planerar för samspelsituationer mellan henne och barnen där läsning sker, desto fler initiativ tar barnen även på egen hand att vilja läsa böcker.

5.1.2 Litteracitets-miljön

I intervjuerna beskriver alla förskollärare att deras avdelningar har böcker lättillgängliga för barnen. Alla avdelningar beskrivs ha en tillägnad plats där läsning kan ske, såsom en soffa med bokhylla bredvid. Anita belyser hur de har sågat av benen på sin soffa för att göra platsen lättillgängligt för barnen. Det framkommer att förskolorna har böcker i olika läsnivåer, det vill säga från pekböcker till böcker med mycket text. Det förekommer även kapitelböcker på äldre barns avdelningarna. Louise belyser att de ibland väljer att “highlighta” en bok för att

göra den extra spännande. De väljer då att ställa upp den på en plats där den är synlig för barnen men utan räckhåll för att väcka nyfikenhet för boken av barnen, vilket de anser fungera.

Louise: *“Vi har böcker i alla rum tillgängligt för barnen i deras nivå. Vi kan även sätta upp en bok lite högre upp just för att väcka känslan “åh jag vill ha den boken”, highlighta den liksom”.*

Alla förskollärare lyfter att de försöker ha olika genre på böckerna så att de ska kunna möta och väcka alla barns intressen för läsning. Det framkommer även att i de olika lärmiljöerna på förskolorna, främst äldre barns avdelningarna, så försöker de ha böcker som matchar lärmiljön. Exempelvis kokböcker i hemvrån. Vi får förklarat för oss att det gör att barnen ofta vill att det ska läsas ännu mer för dem då de vill veta vad som står i boken som matchar barnens lek. De förklarar att det är ett bra sätt att stötta barnen till att erfaras ett läsintresse då de blir nyfikna på vad som står i boken som kan hjälpa deras lek och de lär sig mer.

Lisa: *“Vår ambition är att ha litteratur i lärmiljön. Har vi en lärmiljö där det är bygg så försöker vi ha litteratur om bygg och konstruktion i den miljön, eller i hemvrån har vi kokböcker. Eftersom att böckerna är i den miljön så kan barnen se bilderna och vill då att vi ska komma och läsa där så att de kan lära sig ännu mer.”*

Vid frågan om vad för typ av litteratur de har på förskolan så framkom det av alla förskollärare att det finns många olika typer av böcker. De beskriver även att en del böcker är valda av barnen på biblioteket. De lyfter att de kontinuerligt besöker biblioteket i närheten, alternativt får besök av biblioteksbusen och att de då byter ut många böcker. Personalen väljer gärna böcker som de vet att barnen har intresse för.

Louise belyser att efter biblioteksbesöken när de uppdaterat böckerna i hyllan så väcks stort intresse hos barnen. De nya böckerna skapar en spänning och barnen blir nyfikna på vad som finns. Dessutom så lyfter förskolläraren att de barn som i deras fall fått vara med på biblioteksbusen och välja böcker stolt vill visa upp dessa böcker för sina kompisar.

Louise: *“Igår var vi på bokbussen och då kom det ju nya böcker till avdelningen och då blir barnen väldigt mer intresserade av de nya böckerna och kollar vad de var för böcker”.*

Två av de intervjuade förskollärarna, Louise och Anita, berättar att de tar med fysiska böcker ut när det är väder för det, för att skapa en inbjudande litteracitets-miljö utomhus. De förklarar att de alltid vill erbjuda litteratur för barnen och påvisa att det går att använda i olika miljöer.

Sammanfattningsvis så förklarar förskollärarna att de försöker ha en rik och inbjudande litteracitets-miljö med brett utbud för att skapa en läslust hos barnen och bygga på deras läsintresse. De förklarar att de vill ha böcker lättillgängligt för barnen och att barnen även bjuds in till att påverka utbudet genom biblioteket. Vid bokhyllan beskrivs att det gärna ska finnas ett lämpligt ställe att sitta på när man läser såsom exempelvis en soffa. En av

förskolorna hade till och med sågat ner benen på soffan för att göra miljön extra tillgänglig för alla barn. Det framgår i intervjuerna att böcker i olika genrer finns kopplat till de olika lärmiljöerna och tema på förskolan, varav de aktivt väljer att placera böckerna där för att stötta barnens läsinträsse. Böckerna kan också användas för att påbörja ett nytt tema som exempelvis "dela med sig". En del förskolor bjuder in till bokläsning även utomhus.

5.1.3 Digital boktjänst

Det framkommer i intervjuerna att tre av fyra förskollärare använder sig mycket av digitala boktjänster då det kan komplettera den fysiska boken vid läsning. Det är i första hand Polyglutt som används. Det är en digital bilderbok-tjänst med ett brett utbud på både svenska och andra språk. Det finns uppläsning i appen men man kan också välja att läsa själv. De intervjuade var tydliga med att de främst läser själva för att kunna dramatisera sin röst för att skapa ett större engagemang hos barnen. Även för att anpassa läsningen till sin egen barngrupp och starta boksamtal utan att behöva trycka paus och spola tillbaka. När de läser själva så beskriver de att de använder sin röst som ett medierande verktyg för att påvisa spänningen i läsning såsom de beskrev i stycket ovanför vid fysisk bokläsning. Samtidigt lyfter förskollärarna att de även skapar samspele situationer med barnen när de själva läser, vilket inte sker i samma utsträckning när uppläsningen används.

Det framkommer i intervjuerna att de anser att Polyglutt är en bra tjänst att använda sig av vid högläsning för stora grupper då dessa tre förskolor väljer att projicera boken i storbild så hela barngruppen kan se. Förskollärarna lyfter att de brukar zooma in på bilder för att alla barn ska kunna se. Vidare belyser alla tre förskollärarna att utbudet på den digitala boktjänsten är en stor anledning till varför tjänsten används så flitigt.

Lisa: *"Tillgängligheten för barnen. Fungerar det att läsa en fysisk så gör vi gärna det men digital kan vara mer praktisk så som att ta upp i storbild så att alla barn får se. Sen läser vi fortfarande pedagoger så ingen högläsning tjänst. Föredrar fysiska när det kan bli ett bra samtal och en bra stund, men när den digitala kan tillföra någonting som den fysiska inte kan så blir det digitalt."*

En av våra intervjufrågor var om hur boksamtalet ser ut vid fysisk bokläsning och vid digital bokläsning. Här uttryckte Louise att det sker fler samtal vid läsning med fysisk bok. Förskolläraren uttrycker att det är svårt att föra givande samtal med barnen vid digital bokläsning då barnen inte sitter riktade mot henne utan mot storskärmen. Louise menar att det blir svårare att föra ett samtal när man inte kan se barnens ansiktsuttryck och de dessutom har sin uppmärksamhet på två olika håll, samspelet mellan vuxen och barn blir svårare att upprätthålla.

Vidare lyfter Anita, en av de tre som använder digital boktjänst, att de på avdelningen ändå anser att det är mycket lättare att använda sig av fysisk bok än att ta fram en projektor. Fysiska böcker kan man ta med ut, eller läsa i ett annat rum om man skulle vilja. Förskolläraren förklarar att de har boklådor som de smidigt kan ta med ut på gården.

Sammanfattningsvis så förklarar tre av förskollärarna att digitala boktjänster en stor del av förskolans verksamhet. Det är då boktjänsten Polyglutt som de refererar till. Den största anledningen till att digitala boktjänster används är, enligt dem, på grund av att man kan koppla upp boken till storbild. Det i sin tur gör det enklare att läsa för en större barngrupp då

alla barn ges möjlighet att se bilderna. Det går även att zooma in på bilderna. Även utbudet av böcker samt utbud av olika språk på böcker som finns på Polyglutt är en fördel för förskollärarna lyft i intervjuerna. Samtidigt lyfts även nackdelar såsom att det är mer osmidigt att föra boksamtal då barnen är vända åt storbilden och inte åt förskolläraren, det kan förhindra det samspelet mellan förskollärare och barnen som man vill uppnå. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv så sker lärande i sociala sammanhang där språket är det främsta medierande verktyget varav boksamtal anses därav vara viktiga för barnens utveckling och det blir därav viktigt att kunna uppnå en samspeletsituation.

5.1.4 Läsvisa

Vid intervjuerna av förskollärarna framkommer det att läsningen sker mest kontinuerligt under vilan. Två av förskollärarna på äldrebarnsavdelningen, Lisa och Anita, beskriver att de läser varje dag på vilan. Den tredje äldrebarnsavdelningen, Louises, läser också ofta på vilan men inte varje dag förklaras det. Det framkommer i intervjuerna att förskollärarna är skeptiska till konceptet att läsa på vilan, då de vill läsa i undervisningssyfte men samtidigt måste förhålla sig till barnens behov till vila. Dock uttrycker förskollärarna att läsning på just vilan kan vara såväl vila som undervisning och att det ena inte behöver utesluta det andra, men att det är viktigt att känna av barngruppen och deras behov, samt tydliggöra för sig själva vad syftet är. Det beskrivs att vilan är en lugnare stund med ett mycket lägre tempo än vad verksamheten vanligtvis har annars, barnen ges möjlighet att få slappna av och möta boken i en mindre livad miljö.

Anita: *“Vid vilan har vi väl haft den diskussionen, vad är syftet? Är det vila eller utbildning som gäller? Ibland får man känna av vad barnen behöver, ibland läser vi bara en bok rakt upp och ner för att vi känner att barnen behöver det. Alla behöver inte delta i diskussionen vid vilan heller, utan behöver man faktiskt vila är det helt okej men vi erbjuder en diskussion.”*

På yngrebarnsavdelningen där Moa arbetar sover alla barn på vilan, däremot de barn som ska väckas efter cirka 30 minuter brukar ofta erbjudas lässtund vid väckning av den intervjuade förskolläraren. Moa belyser att det är ett bra tillfälle att fånga upp de barn som vaknat och skapa en emotionell känsla till boken och möta barnens livsvärld i en skapad intersubjektivitet. Här sover de andra barnen vilket innebär att det är en lugn miljö där hon kan ägna sitt fulla fokus på boken och skapa trygga och bra samtal utefter de vakna barnens erfarenheter för att på så vis ge barnen möjlighet att skapa ett läsintresse.

Sammanfattningsvis så förekommer majoriteten av all läsning under “läsvisan”. Däremot är förskollärarna vi intervjuat väl medvetna om att läsningen ska användas i undervisningssyfte och inte bara som underhållning. Förskollärarna är själva skeptiska till konceptet med “läsvisa” och medvetna om att det inte alltid är mest optimalt då barnen faktiskt är i behov av vila. De tycker att det kan vara bra att känna av barngruppen och inget tvång att delta i diskussionen, men att just vila och undervisning går att kombinera. Dock lyfter de alla att vid just läsvisa så är det en lugnare miljö som för många speglas av trygghet vilket gör att läsning för många förknippas till något positivt.

5.1.5 Samverkan med vårdnadshavare

Här redogörs för vad förskollärarna beskriver om deras samverkan med vårdnadshavarna för att stötta barnens läsintresse då forskning visar att vårdnadshavarna har en större påverkan än förskolläraren.

Vid frågan om hur förskollärarna samverkar med vårdnadshavarna för att främja barnens läsintresse förklarade alla att de försöker tala med vårdnadshavarna om läsningens betydelse och just vikten av att som vårdnadshavare läsa för sina barn. Det för att barnen kan appropriera ny kunskap om språket och läsförståelse från sina vårdnadshavare. Förskollärarna belyser att de försöker ta tillvara på utvecklingssamtalen där de kan sitta i lugn och ro och gå in djupare på varför läsning är viktig för barnens språkutveckling och därav viktigt att försöka främja ett läsintresse hos barnen. De förklarar att de lyfter forskning i Unikum-inlägg som visar hur barnens ordförråd förbättras genom att läsa fysiska böcker för barnen, att det väcker en emotionell känsla för böcker som i sin tur skapar ett läsintresse genom att föräldrar möter barnens livsvärld och skapar en intersubjektivitet. Två av de intervjuade förskollärarna, Moa och Lisa, har skickat ut en informationsfilm på Unikum som handlar just om hur viktigt det är att läsa fysiska böcker för sina barn.

Moa: *"Försöker att tala med vårdnadshavarna om hur vi på förskolan talar om språket och förklara för vårdnadshavarna om bokens betydelse. Vi har även lagt ut en informationsfilm med hjälp av specialpedagog om just boken kontra paddan på Unikum för att vårdnadshavarna ska se. Försöka upplysa dem om vikten av att läsa. Vi skickar ut lärloggsinlägg på Unikum."*

En av de förskollärarna la ut en informationsfilm om läsningens betydelse på Unikum där de talar om ordförrådet. Vid 17 års ålder så kan barnen besitta ett ordförråd på 50 000 ord om de läst cirka tio minuter om dagen, och om de inte läst i samma utsträckning kan ordförrådet vara på cirka 15 000 ord. Fortsättningsvis förklarar förskolläraren att de på senare tid uppmärksammat att barnen börjat prata "Ipad-språk". Med det menar förskolläraren att barnen artikulerar sämre, pratar med mer engelska ord, har sämre ordförråd och talar inte i hela meningar. De har därför på senare tid börjat prata ännu mer med vårdnadshavare om läsningens betydelse och försöker få vårdnadshavarna att även läsa hemma så att samverkan mellan dem ska ske för barnens bästa.

Lisa: *"Vi märker att barnen fått ett "Ipad-språk". De artikulerar sämre och pratar mer engelska ord i vardagsspråket. Många av barnen pratar inte i hela meningar och har behov av ett större ordförråd, de är inte så tydliga i sitt språk. De har blivit sämre med åren."*

Fortsättningsvis förklarar Lisa att de arbetar med bokpåse i förskolan där alla barn någon gång får ta med påsen hem och sedan lägga ner sin favoritbok hemifrån och ta med igen till förskolan. På förskolan läser de sedan boken, tar kort på framsidan, skriver ut och laminerar den för att sedan sätta upp på väggen. Här engageras vårdnadshavarna i bokläsningen och kommer gärna fram och frågar när det är deras barns tur att få ta med sin favoritbok till förskolan.

Lisa: *"Vi har en bokpåse som ett av barnen får ta med sig hem och tillbaka inom loppet av några dagar så ska barnen lägga ner sin favoritbok. Boken läses i halvgrupp. Det blir ett sätt*

att få med vårdnadshavarna på. Vi tar en bild på och sätter upp på väggen så de stolt kan prata om vilken bok de fått med sig.”

Anita förklarar att de märker tydligt att läsintresset fallit de senaste åren och att barnens språk inte varit som innan. Förskolläraren lyfter den forskning som kommit nu under senare tid där man ser att läsförståelsen i Sverige blivit sämre. Vidare belyser Anita att de som verkar i förskolan behöver tänka hela vägen för barnen. Det är de som lägger grunden för deras skolgång. Fortsättningsvis menar Anita att det är viktigt att de i förskolan belyser vikten av läsning hemma men även i förskolan. Förskolläraren lyfter att de tydligt kan se i förskolan vilka barn vars föräldrar läser för dem i kontrast till dem som aldrig får möta böcker hemma, det vill säga vilka barn som approprierat ett läsintresse och inte. De barn som inte möter böcker kontinuerligt hemifrån behöver de arbeta mer med i förskolan för att väcka ett läsintresse för. De belyser därmed förskolans kompensatoriska uppdrag.

Anita: *“Man märker ju så tydligt i förskolan vilka barn som har mycket erfarenhet kring läsning hemifrån. De kommer ju direkt och sätter sig och vill läsa och lockas snabbt, till skillnad från de som inte möter böcker hemma. De barnen har vi ju fått jobba mer med för att väcka ett läsintresse hos.”*

Det framkommer av två förskollärare, Moa och Anita, att de lyfter boken extra mycket just när barn visar språksvårigheter och att boken kan användas som ett medierande verktyg för att främja språket hos barnen. Även de barn som visar stort intresse för böcker lyfts fram till vårdnadshavarna.

Sammanfattningsvis sker mycket kommunikation gällande läsning via Unikum från förskollärarnas håll, det är där de förmedlar sin vetenskapliga kunskap. Även utvecklingssamtal är en plats där förskollärarna menar att de belyser vikten av att skapa ett läsintresse för barnen. Moa och Anita lyfter att de vårdnadshavare vars barn har svårt med språket får mer tips om att läsa böcker då boken medierar kunskap om språket. Det framkommer även att två förskollärare, Lisa och Anita, märker hur språket försämrats med tiden hos barnen varav en av dem lyfter “Ipad-språk”. De båda belyser vikten av en god samverkan med vårdnadshavarna för att arbeta med barnens språk och tänka långsiktigt. Att det som sker nu påverkar barnen längre fram. De försöker därav förmedla hur viktigt det är att läsa för barnen, att det kan bidra med ett ordförråd på cirka 50 000 ord vid 17 års ålder istället för 15 000 som ungdomar som inte läst mycket har. En av förskollärarna poängterar hur de märker vilka barn som läses för hemma och vilka som knappt mött en bok, och hur de då får arbeta extra mycket med de barnen för att ge dem rätt förutsättningar inför skolan. De alla fyra förskollärare belyser vikten av samverkan med vårdnadshavarna för att tillsammans främja barnens läslust.

5.2 Förskollärarnas och bibliotekariernas beskrivning av deras samverkan

I det här avsnittet kommer förskollärarnas samt bibliotekariernas beskrivning av deras samverkan kring att stötta barnen till att erfar ett läsintresse att redovisas och analyseras.

5.2.1 Förskollärarnas beskrivning

Moa, en av våra intervjuade förskollärare, arbetar på en förskola där de har ett skolbibliotek i skolan som är i samma byggnad. Förskolläraren beskriver att de tidigare haft ett bra samarbete med bibliotekarien där och haft ett stående schema och en tid varje onsdag där de haft hela biblioteket för sig själva. De gick då dit med några barn, lämnade tillbaka gamla böcker samt lånade nya. Moa belyser att de även haft som syfte med sina biblioteksbesök att låta barnen få öva på "låningsprocessen".

Fortsättningsvis förklarade Moa att många av barnen var positiva till att få låna och lämna böcker och att det alltid var fler barn än möjligt som ville följa med till biblioteket. Även vid sagostund där bibliotekarien läste en bok så var barnen mycket nöjda och satt för det mesta helt stilla och lyssnade. Dock konstaterar förskolläraren att valet av bok som bibliotekarien gjort inte alltid gick att förstå.

Moa: *"En del barn visade stort engagemang av att låna böcker och den processen. Lässtunden med själva bibliotekarien var positivt hos barnen alla satt helt stilla och lyssnade även fast att jag inte alltid kunde förstå valet av bok"*

Moa förklarar att det fanns innan en bibliotekarie som hjälpte till och hade sagostund för barnen i skolbiblioteket men för cirka två år sedan så slutade bibliotekarien och skolbiblioteket har fortfarande inte fått in en ny. Det har i sin tur gjort att biblioteket har blivit mycket stökigare och inte alls lika trevligt och uppstyrt som innan vilket medfört att det inte varit en trevlig miljö för barnen att gå till. Det har inte varit en miljö som bjudit in till samspel som utvecklar barnens lärande. Då det här även är en yngrebarnsavdelning där barnen är mellan ett och tre år så är dessa barn i ett starkt behov av att vara i en trygg miljö vilket biblioteket inte varit nu de senaste två åren, förklarar Moa. Sedan bibliotekarien slutade har samverkan med bibliotek helt upphört, tydliggör förskolläraren. Vidare förklarar Moa att de säkert kunnat få samverka med biblioteket nere i centrum, men att på grund av att det är en sträcka på två kilometer ner och sedan två kilometer tillbaka upp så har det inte varit aktuellt för deras barngrupp att gå dit.

Moa: *"Det finns inget samarbete just nu då bibliotekarien har slutat. Övertygad om att vi skulle få samarbete med biblioteket nere i centrum, cirka två kilometer ifrån, om vi hade velat och att de gärna hade läst en bok för barnen om de kommit dit ner. På grund av omständigheterna med en yngre barngrupp har det inte varit aktuellt att åka/gå ner dit."*

När vi frågade ifall de velat ha en samverkan med biblioteket i centrum så var förskolläraren positiv till att ha det men lyfter att personen ifråga gärna hade sett rektor ta det initiativet då det anses vara en verksamhetsfråga. Förskolläraren menar att samverkan hade varit väldigt uppskattad, men att det skulle behövas någon som tar tag i frågan för hela förskolan. Förskolläraren beskriver att då de redan har ett bibliotek som de i personalen kan besöka och det finns så mycket annat på deras ansvar som är mer prioriterat så har en samverkan mellan ett nytt bibliotek inte varit i fokus även fast att förskolläraren gärna velat.

Lisa och Anita som arbetar på samma förskola men olika avdelningar (båda äldre barns avdelning) beskriver att de besöker biblioteket ungefär en gång i månaden. Det i samband med att lånetiden på böckerna är slut. Förskolan har cirka 1.2 kilometer till biblioteket och de beskriver det som en "rejl promenad" men fungerar bra för deras barngrupp. Det är en förskola som arbetar mycket med rörelse och lämnar då förskolan för en längre promenad minst en gång i veckan, varav ett biblioteksbesök passar bra in. En av

förskollärarna beskriver hur hjälpsamma biblioteket är när de ringer och frågar om hjälp. Att de kan fråga om specifika teman och bibliotekarierna ordnar en låda med böcker om temat. Även att de har fixade tema-boklådor med små figurer i såsom boklåda med babblarna och då finns babblarna i småfigurer med.

De har en pågående samverkan med biblioteket då bibliotekarierna kan bjuda in till sagostunder några gånger per år på grund av nedgången av läsning, och är också villiga att hjälpa till vid frågor eller exempelvis plocka ihop bokpåsar till förskolorna som föräldrar sedan kan låna hem. Förskollärarna förklarar att de gärna ringer biblioteket om de arbetar med ett specifikt tema för att få böcker som underlag till det. En av förskollärarna berättar också att det ibland händer att bibliotekarien är närvarande och föreläser på deras föräldramöten om barns tidiga läsförståelse och vikten av bokläsning i hemmet. Förskollärarna tar därmed hjälp av bibliotekariens kunskap för att nå ut till vårdnadshavarna.

Vid frågan om ifall förskollärarna nyttjar bibliotekariens professionella kunskaper för att stödja barnens läsintresse beskriver en av dessa två förskollärare att det bibliotek de besöker är ett meröppet bibliotek, vilket innebär att det inte alltid är bemannat. Både Lisa och Anita förklarar att de i sådana fall får ringa bibliotekarien om de är i behov av hjälp så är de hjälpsamma över telefonen istället. Dock beskriver de båda att dialog mellan bibliotekarie och barn inte är stor utan att den främsta dialogen sker mellan pedagogerna och bibliotekarien. Vidare lyfter en av Anita att när de besökt biblioteket för sagostund har det inträffat att bibliotekarien läser samma bok som senast vilket då gjort att det inte varit lika uppskattat. De går till biblioteket för att bygga ett intresse för böcker och se utbudet av alla olika böcker som finns, och det syftet missas när de kommer dit igen och samma bok som senast läses.

Anita: *“Ett flertal gånger har vi kommit till biblioteket för sagostund och så har det skett att det varit samma bok som ska läsas som tidigare gånger, vilket gjort att vi valt att inte alltid gå dit för hur kul är det för barnen att höra samma bok de hörde när vi var där senast?”*

Vid frågan om vilka barn som besöker biblioteket mest frekvent så beskriver båda förskollärarna på förskolan att det är främst de som ska börja skolan, men att alla på avdelningarna får besöka regelbundet. Däremot är det ifall de blir inbjudna till sagostund som det främst är de äldsta som får den möjligheten att delta då hela barngrupper inte bjuds in för sagostund.

I intervjun med Louise så framkommer det att de har samarbete med biblioteken. Då den här förskolan är långt ifrån det fasta biblioteket så får de besök av en bokbuss en gång i månaden. Det här besöket innebär tio minuter för varje avdelning varav det då är två barn och en pedagog som följer med. Det är alltså aldrig en hel barngrupp som får möjlighet att följa med. De dokumenterar vilka som fått följa med och barnen har möjlighet att avstå besöket om de vill. Skulle det vara ett barn som aldrig vill delta så studerar de orsaken till varför.

Louise: *“En gång i månaden och då är det två barn som får följa med. Vi dokumenterar vilka som ska få följa med och så får barnen även välja ifall de vill följa med. Vi är ute på gården och leker den tiden då biblioteksbussen kommer. Det händer ju att en del barn vill leka istället. Sen är det ju vissa som aldrig vill och då får vi ju tänka efter kring varför de inte vill.”*

Även den här förskolan har ett sådant samarbete med biblioteket där de kan maila eller ringa om de behöver böcker inom ett specifikt område, varav biblioteket då gärna ställer upp. Vid frågan ifall de nyttjar bibliotekens tjänster så förklarar förskolläraren att de får mycket information om böckerna.

Sammanfattningsvis så har tre av fyra förskoleavdelningar en samverkan med biblioteken. Den fjärde avdelningen, Moas, har haft ett bra kontinuerligt samarbete där några barn från avdelningen gått och besökt biblioteket en gång i veckan, men då bibliotekarien slutade och närmsta bibliotek är två kilometer ifrån har det inte blivit en prioritering att ta tag i. Här framkommer även att Moa gärna velat att rektor eller någon annan haft det ansvaret att försöka ordna så att det kunde finnas en samverkan med biblioteket i närområdet ändå, alternativt att biblioteket i skolan var mer uppstyrt även utan bibliotekarie då de saknar att ha en så god samverkan som innan.

De tre förskolor som har ett pågående samarbete med biblioteken lyfter att de gärna tar hjälp av bibliotekariens kunskap om att samla in olika böcker till olika teman, men att det nästan enbart är den tjänsten de nyttjar. Louise som får besök av bokbussen får endast tio minuter i månaden att möta bibliotekarien och det är endast två barn som får den chansen vilket gör att det inte hinner så mycket dialog däremellan som man skulle önska. Den andra förskolan, Lisas och Anitas, besöker ett bibliotek som har meröppet vilket innebär att bibliotekarien inte alltid är närvarande i huset varav det sker inte mycket samspel mellan dem, och speciellt inte mellan barn och bibliotekarie. Vad som både Moa och Anita är att de ibland har svårt att förstå bokvalet som bibliotekarien väljer. Anita förklarar att det till och med skett att samma bok har lästs två gånger i rad vilket gör att deras syfte att besöka biblioteket har missats helt.

5.2.2 Bibliotekariernas beskrivning

Vi har intervjuat två bibliotekarier, Lotta och Bea, där det framkommer att samverkan mellan dem och förskolor sker. Lotta lyfter att de har en god samverkan där dialog sker kontinuerligt med cirka två tredjedelar av kommunens förskolor. Det är kommunen som bestämt att den samverkan däremellan ska finnas med dessa förskolor. De förskolor de inte samarbetar med hjälper de gärna om de är där och besöker biblioteket men blir inte mycket mer än så. Bibliotekarien lyfter också att de varje år har en teater som alla fyraåringar är välkomna till oavsett vilken förskola i kommunen de går på. Vidare poängterar bibliotekarien att man märker skillnad på pedagogerna vilket intresse dem har och deras engagemang.

Lotta: *“Det är upp till de andra förskolorna att höra av sig till oss. Vi har inte möjlighet att prata med dem så, men när de väl kommer hit så går vi gärna fram och talar med dem “vad roligt att ni kommer hit! vart kommer ni ifrån?” Vi tycker ju såklart att de är kul att de kommer hit och vill att de ska fortsätta. Sen har vi ju fyraårs-teatern där alla barn i hela kommunen oavsett förskola är välkomna och brukar komma. Beror ju mycket på pedagoger, också märker man ju. Många kommer liksom hit på sin fritid och lånar böcker.”*

Lotta beskriver att det sker en naturlig kommunikation mellan dem och de förskolor de samarbetar med i kommunen och förklarar att om de inte hade fått dessa direktiv från kommunen så hade troligen inte dialogen däremellan varit lika bra, då ansvaret endast skulle ligga på förskollärarna att kontakta dem isåfall. Lotta beskriver att de då åker ut med en bokbuss för att möta förskolorna och att det för många barn blir första mötet med biblioteken.

Vid frågan om hur dialogen ser ut mellan biblioteket och förskolan så beskriver Lotta att de förskolor som de samspelar mycket med finns som nämnt en god dialog där böcker och teman diskuteras. Förskollärarna tar gärna hjälp av biblioteket och ber dem reservera böcker som matchar barnens intressen för att tillsammans stötta barnens läsintresse. Lotta beskriver även att det är fint att få möta barnen vid deras besök och då själva får se deras intressen.

Den andra bibliotekarien, Bea, lyfter att de gärna hade sett mer samarbeten med förskolorna i kommunen. Bea förklarar att de kommer ut på föräldramöten ibland för att tala om vikten av att läsa i tidig ålder. De skickar även nyhetsbrev några gånger per termin till förskolorna för att de ska få ta del av vad som kommer att ske på biblioteket. Fortsättningsvis förklarar hon att det händer även att de har olika teman på biblioteket såsom "Alfons Åberg" och gör aktiviteter utifrån temat vilket de också skickar ut till förskolorna i närområdet. Bea lyfter att de önskar att förskolorna visat ett större intresse för dem. För tillfället har de ett projekt med simhallen i kommunen för att stärka barns läsförståelse genom att ställa ut barnböcker som man kan få låna hem eller läsa där om man vill. Bibliotekarien belyser att deras tanke är att när det projektet lagt sig så ska de försöka ta mer kontakt med förskolorna och försöka stärka samarbetet däremellan, genom att exempelvis ta reda på vad de förväntar sig av varandra och hur det kommer sig att förskolorna inte vill vara med och delta i den utsträckningen som man önskat. Bea lyfter senare att de inte får den responsen som de hade önskat vilket gör att det är svårt för dem att veta vad de ska ändra på eller om det de gör fungerar bra.

Bea: *"Vi hade tänkt efter hösten när vi samverkat färdigt med simhallen att ta tag i förskolan. Vad är det som gör att de inte kommer? Vad vill de ha? Vi har en förskola ganska nära, de kommer på sagostunder men inte kommer och lånar."*

Fortsättningsvis lyfter Bea att de fått till sig från förskolorna att de vill ha nyhetsbrev från dem men att när de började skicka ut dem mer kontinuerligt fick det inte heller någon respons. De ifrågasätter då ifall förskolorna får dem? Är det rektorn som får dem och inte skickar vidare? Bea förklarar att det blir en svår avvägning. Ska de fortsätta försöka nå ut till förskolorna eller ge upp när de ändå inte får någon respons? De vill inte vara för på men samtidigt strävar de efter samma kommunala mål och behöver kunna samverka.

Bea: *"Förskolan vill ha nyhetsbrev men sen får man ingen respons. Vi har ju i vårt politiska uppdrag att vi ska jobba med det här så vi får ju försöka bryta loss murarna. och om man har fått en förskola så har man ju fått de barnen men vill ju ut till alla. Jag och en kollega var ute på turné för cirka 8 år sen och visade vad vi hade, vi kanske behöver tränga oss in lite. Ibland när det är trögt jobbat så tröttnar man lite."*

Bea poängterar ännu en gång att det är svårt att gå över på någon annans planhalva trots att de båda verksamheterna arbetar för samma kommun och ska samverka enligt de politiska mål som sätts.

Bea: *"Sen är det ju svårt med förskola, skola, bvc det handlar ju om att vi kommer på deras planhalva och vill saker och tycker saker är viktigt och då kanske de tänker nåä. Det är alltid svårt när det kommer från ett annat håll. För vi tycker ju att bibliotek är jätteviktigt och får ut det till andra så andra tycker det är viktigt med. Man tycker att de ska tycka "kom och hjälp oss!". Det blir ju win win. Vi har ju politiska mål att samverka. Det blir lite tunnelseende så man inte kommer vidare."*

I intervjun lyfter även Bea hur bra samverkan mellan de olika professionerna kan bli om man verkligen utnyttjar varandra och kommunicerar däremellan. Förskollärarna känner barnen och

har pedagogisk utbildning samtidigt som bibliotekarierna har den litterära kunskapen och vet vilka böcker som kan passa vilken typ av barngrupp. Även att de har möjlighet att plocka ihop bra bokpåsar med böcker som matchar såväl barngrupper som temat. Fortsättningsvis belyser bea att de märker att de förskolebarn som besöker biblioteket kontinuerligt med sin förskola också besöker oftare med sina föräldrar. Slutligen poängterar Bea att de önskar att någon uppifrån hjälpte till med samverkan mellan bibliotek och förskolor och ger de rätta förutsättningarna för att skapa en god samverkan. Bibliotekarien menar att de får många direktiv om mål som ska uppnås uppifrån gällande barns läsförståelse men att de saknar verktygen att nå dit. De skulle vilja ha en ansvarig för samverkan som kan nå ut till alla förskolor och ha det som uppdrag och få det till rutin.

Sammanfattningsvis skiljer det sig åt mellan biblioteken i de olika kommuner vi besökt. Det ena biblioteket, där Lotta arbetar, har fått direktiv från kommunen där de ska ha ett samarbete mellan dem och cirka två tredjedelar av kommunens förskolor vilket naturligt gör att samverkan sker. Det sker däremellan en god dialog. Dock sker inte samma kommunikation mellan biblioteket och de andra förskolorna. Bibliotekarien beskriver att samverkan är god mellan dem och de utvalda förskolorna men att samverkan kanske inte alls hade sett likadan ut om det inte vore för kommunens direktiv.

Den andra bibliotekarien, Bea, beskriver istället svårigheten med att få kontakt och starta en god samverkan med förskolorna i kommunen. Bea lyfter hur de försöker men att de sällan får någon respons från förskolorna och att kommunikationen mellan verksamheten brister. Att det är svårt att veta hur mycket man bör ligga på. Fortsättningsvis lyfts att de gärna sett någon uppifrån hade ansvaret för att samverkan skulle kunna ske och kunde upprätthålla kommunikationen mellan biblioteken och förskolorna då de har svårt att nå ut till varandra.

6. Slutdiskussion

Studiens huvudsyfte var att undersöka förskollärares beskrivning av hur de gör för att stötta barnen till ett intresse för läsning. Studiens delsyfte var att studera hur förskollärare och bibliotekarier beskriver sitt samarbete för att tillsammans skapa ett läsintresse hos barnen. Det eftersom att en studie av Kondrateva m.fl. (2022, s. 1149) visar att intresset för litteratur och den generella läskulturen sjunker. Även Pfoth och Heyne (2023, s. 2628) belyser att intresset för läsning minskar i samhället varav det har negativa effekter på ungdomars läsförståelse. Då det i förskolans läroplan (Lpfö18, s. 14) står att förskolläraren ska arbeta för att främja ett "intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap" valde vi att studera hur förskollärarna beskriver sitt arbete med att stötta barnen till att få ett främjat läsintresse. Eftersom att biblioteket är en plats där många barn får ett utökat läsintresse då de exponeras för böcker (Xu m.fl., 2018, s. 430-431) valde vi att studera hur förskolor och bibliotek samverkar. I resultatdiskussionen kommer studiens undersökningsfrågor att besvaras och diskuteras.

6.1 Resultatdiskussion

Alla fyra förskollärare förklarar att de är väl medvetna om varför det är så viktigt att läsa för barn men också varför det är viktigt att de främjar ett intresse för läsning, de hänvisar till både läroplan och forskning. De alla fyra kopplar till utveckling av språket såsom utökat ordförråd. Förskollärarna beskriver ingående på hur de arbetar med böcker i den dagliga verksamheten för att skapa de bästa förutsättningarna för barnens läsintresse. Både Lisa och Anita lyfter hur de alltid försöker läsa med inlevelse och dramatisera boken när de läser. De menar att de enklare fångar upp barngruppen när de använder rösten som ett medierande verktyg till att främja läsintresset. Deras beskrivning liknar Barnes m.fl. (2023, s. 302-303) forskningsresultat där de fastställer att när läsaren använder sig av gester vid högläsning så håller barnen bättre fokus och får ett djupare intresse för bokläsning. Både Anita och Lisa belyser även att de har flera barn på sina avdelningar som nu inför skolstart redan har knäckt läskoden. De beskriver hur dessa barn fått ett så stort intresse för läsningen efter allt arbete med böcker att de tillslut själva velat lära sig att läsa. Förskollärarnas beskrivning liknar Carroll m.fl. (2019, s. 152) resultat om att de barn som har ett intresse för böcker är de barn som visar stort intresse i att själva vilja lära sig att läsa.

Den fysiska litteracitets-miljön är viktig för att skapa ett läsintresse hos barnen, förklarar Norling (2014, s. 572). När litteracitets-miljön hos förskolor i Sverige, Norge och Finland observerats så framkom det att Finland är det land som har flest böcker tillgängliga för barnen och även är det land av dessa tre som har bäst resultat i läsförståelse i internationella rankningar (Hoflundsengen m.fl., 2018, s. 421). Utformandet av litteracitets-miljön kan därav ha en viktig roll i att skapa ett läsintresse hos barn i förskolan. I såväl intervjuerna som gjorts beskrivs det att böcker är tillgängliga för alla barn i förskolorna. Det finns sittplatser vid bokhyllorna som gör miljön mer inbjudande för barnen. Böcker i olika genrer och olika läsnivåer erbjuds för barnen. Tre av förskollärarna beskriver även att de väljer att placera olika böcker i de olika lärmiljöerna vilket de också uppfattat som positivt för stöttandet av barnens läsförståelse. När barnen exempelvis lekt i kokvrå och det där finns en kokbok som kan stimulera leken använder barnen gärna den. De förklarar också att många barn därav visat ett intresse för att själva vilja lära sig att läsa då det därmed inte skulle behöva ta hjälp av en vuxen för att ta reda på vad som står i boken.

Likt Neumanns (2020, s. 381) forskningsstudie där forskaren förklarar att digitala verktyg förekommer i större grad vid bokläsning nu, beskriver även tre av fyra av våra intervjuade förskollärare samma sak. De intervjuade förskollärarna i den här studien beskriver att de använder sig av digital boktjänst då det underlättar högläsning i större grupper och det i sin tur gör det lättare att stötta barnens läsintrasse. Alla tre förskollärare beskriver att de använder sig av boktjänsten Polyglutt. I intervjuerna lyfts både för- och nackdelar med den digitala bokläsningen, likt Munzer m.fl. (2018, s. 2) resultat i deras observationsstudie. Det som lyfts som en positiv aspekt och även den avgörande aspekten till varför den digitala boktjänsten används är på grund av att boken går att göra i storbild så att alla barn kan se. Utbudet av böcker lyfts som en stor fördel också. Däremot, likt Munzer m.fl. (2018, s. 6) resultat, förklarar förskollärarna att boksamtal inte alltid sker lika naturligt vid digital bokläsning, varav boksamtal kan vara en bra strategi för att koppla boken till barnens personliga erfarenheter och på så vis väcka ett läsintrasse (Barnes m.fl., 2023, s. 304). En av förskollärarna lyfter exempelvis att hon behöver sitta bakom barnen för att hon ska kunna se skärmen utan att vara i vägen för dem. Det gör att barnen sitter med ryggen mot henne och att det då inte blir lika givande interaktioner och det samspelet man strävar efter blir svårare att uppnå.

Alla förskollärare är överens om att de föredrar fysiska böcker men att den digitala boken ibland kan komplettera den fysiska såsom att alla barnen kan se bilderna. Även Zipke (2016, s. 1709) fastställer liknande i sitt resultat, just att den digitala boktjänsten inte behöver konkurrera ut den fysiska eller tvärtom utan att de kan komplettera varandra för att bygga ett läsintrasse. Zipke belyser också att ifall digitala tjänster ska användas behöver det användas på rätt sätt, det vill säga att förskolläraren fortfarande är närvarande och stöttar barnen till att utvecklas. Även Neumann (2020, s. 381) fastställer i sin observationsstudie att vilket format boken har spelar ingen roll, utan det handlar främst om hur förskollärarna använder sig av boken oavsett om den är fysisk eller digital. De tre förskollärare som använder digital boktjänst i vår studie är alla överens om att de föredrar att läsa själva istället för att använda sig av uppläsningstjänst. De vill vara närvarande och upprätthålla ett boksamtal med barnen i undervisningssyfte och få samspela med dem för att främja intresset för bokläsning. De menar att när alla barnen kan se bilderna, som de kan med hjälp av den digitala tjänsten, så sker inte de ständiga diskussionerna om vem som inte kan se bilderna. Det blir då enklare att främja en emotionell känsla mellan barnen och läraren där fokuset ligger på bilderna och berättelsen och ett intresse för läsning kan utvecklas.

I en forskningsstudie gjord av Damber (2015, s. 268) fastställs att läsning främst sker i form av "läsvila" och inte planerad undervisning i förskolan. I den här studien beskriver förskollärarna att läsning sker som mest kontinuerligt under vilan. Dock menar förskollärarna att de är medvetna om att läsningen bör ske i undervisningssyfte och inte endast som underhållning. De är skeptiska till konceptet "läsvila" men menar också att det är svårt att få in mer läsning i den dagliga verksamheten då det även finns fler läroplansmål att uppfylla. Att läsa under vilan innebär att alla barn erbjuds läsning och boksamtal minst en gång per dag under hela året vilket i kontrast till andra läroplansmål är mycket då många andra mål inte alls uppmärksammas i samma utsträckning under läsåret. Läroplansmålet de strävar efter är att främja ett intresse för skriftspråket vilket de alla är överens om att det går att göra på läsvilan. Förskollärarna menar att det är möjligt att erbjuda vila och undervisning samtidigt. Damber (2014, s. 260) poängterar i sin studie att det finns ett tydligt samband mellan den emotionella känslan i bokläsning som skapas under "läsmys" och barnets framtida läsintrasse. Det innebär alltså att det kan vara positivt att förskollärarna läser under vilan då barnen där kan skapa en emotionell trygghet till boken och genom det appropriera ett läsintrasse. Vilan är ofta

förknippad till en trygg känsla och många barn gillar vilan på förskolan vilket medför att barnen får positiv erfarenhet av läsning.

Forskning visar att barns senare läsförståelse påverkas av mängden läsning de mött i tidig ålder vilket innebär att de behöver möta litteratur såväl i hemmet som i förskolan (Damber, 2014, s. 257). Vi ansåg därför att en viktig aspekt att studera när vi skulle studera förskolläraernas beskrivning av att stötta barnen till att få ett läsintresse var att studera hur förskollärarna beskriver att de samverkar med vårdnadshavarna. I intervjuerna förklarar alla förskollärare att de anser det vara viktigt att förmedla deras vetenskapliga kunskap om barns läsförståelse till vårdnadshavarna och de kopplar till läroplanen om att förskollärarna ska upprätthålla en samverkan med hemmet. De alla beskriver att det är Unikum som de använder sig av för att förmedla sin vetenskapliga kunskap och trycka på vikten av att läsa mycket för sina barn. Via Unikum visar förskollärarna vad de gör på förskolan såsom vilka böcker de läser, vilket vårdnadshavarna i bästa fall tar del av och arbetar vidare med hemma. Det händer även att de informerar vårdnadshavarna om vikten med läsning vid utvecklingssamtal, dock sker det i främsta fall när ett barn har språksvårigheter och behöver läsningen för att utvecklas alternativt om ett barn visar ett väldigt stort intresse för böcker. Det som kan bli ett problem när informationskällan till alla vårdnadshavare enbart är Unikum är att en del vårdnadshavare läser inte allt som står där vilket i sin tur gör att man tappar dessa. Vad en av förskollärarna valt att göra för att engagera vårdnadshavarna är att arbeta med bokpåsar på förskolan. Bokpåsen får alla barn någon gång ta med hem och så ska den sedan tas med tillbaka fast med barnets favoritbok. Det har i sin tur gjort att många fler vårdnadshavare har engagerat sig i läsning med sina barn då deras barn visat stort engagemang i bokpåsen. På så vis har förskolläraren även lyckats engagera vårdnadshavarna istället för att enbart informera dem.

Vid frågan om hur förskollärare och bibliotekarier samverkar för att främja ett läsintresse hos förskolebarnen beskrivs att det samarbete som finns just nu är att bibliotekarierna kan ta fram bokpåsar med efterfrågade teman till förskolorna. De hjälper gärna till och tipsar om böcker och bjuder in till sagostunder. Det beskrivs dock tydligt att det inte finns en dialog mellan förskola och bibliotek när det kommer till sagostunderna. Både Moa och Anita uttrycker att de haft svårt att förstå valet av bok och att det ibland varit samma bok vid flera sagostunder vilket gjort att de ibland väljer att tacka nej till inbjudan för sagostund på biblioteket. Hade det däremot funnits en bättre dialog mellan förskola och bibliotek där man möjligtvis bestämt bok tillsammans inför sagostunden, där bibliotekarien skulle kunna läsa en bok som matchar förskolans nuvarande tema skulle troligen lässtunden bli mer uppskattad av alla. Bibliotekarien besitter den kunskapen att de ska kunna välja en bok som passar en specifik barngrupp, men då krävs även att förskolläraren som känner barngruppen kan kommunicera det till bibliotekarien så att de där kan välja ut en lämplig bok. Sagostunder på biblioteket skulle möjligtvis utnyttjas ännu mer om samverkan mellan förskola och bibliotek var bättre. I intervjuerna framkommer det även att Anita och Lisa besöker ett meröppet bibliotek vilket innebär att det är obemannat vissa tider. Det innebär helt enkelt att många gånger som avdelningarna går till biblioteket finns det inte bibliotekarier på plats och där blir ett missat tillfälle för en givande dialog mellan verksamheterna.

I våra intervjuer beskrivs att barnen gillar att besöka biblioteket och att det är ett ställe där de tillåts vara självständiga, de får välja böcker, låna dessa och även lämna tillbaka tidigare böcker. I Xu m.fl. (2018, s. 434) intervjustudie drar de samma slutsats att många barn uppskattar att få besöka biblioteket då deras känsla av självständighet ökar. I Lpfö18 (2018, s. 13) står det att alla barn ska ges möjlighet att främja en "självständighet och tillit till sin egen förmåga" varav biblioteket är en bra plats att både främja självständigheten hos barnen samt

låta dem exponeras för en litteracitets-miljö. Samtidigt står det även att utbildningen i förskolan ska utgå från barnens intresse (Lpfö18, 2018, s. 6) samt som vi redan poängterat ska förskolan främja ett intresse för skriftspråket (Lpfö18, s. 14) varav även det blir ett argument till att besöka biblioteket kontinuerligt. Vidare står det i förskolans läroplan att de som verkar i förskolan ska inspirera barnen till nya upptäckter vilket också gör att det går att argumentera för att de ska besöka biblioteket. Aram och Biron (2004, s. 590) poängterar även att de barn som besöker biblioteket kontinuerligt med förskolan är även de barn som sedan fortsätter att gå dit kontinuerligt med sina vårdnadshavare. Ändå är det bara två förskoleavdelningar av fyra intervjuade som besöker ett bibliotek varje månad med hela barngruppen, dock ett meröppet bibliotek. Louises avdelning besöker inte ett fysiskt bibliotek men de har en bokbuss som kommer till dem en gång i månaden, dock är det endast två barn per avdelning som har möjlighet att få stiga på den i max tio minuter. Det innebär i sin tur att varje barn på den här förskolan endast får möta en biblioteksmiljö via förskolan ungefär en gång per år. Samtidigt så kan vi genom förskollärarnas beskrivningar förstå att alla förskolor har olika förutsättningar, de som besöker biblioteket kontinuerligt har gångavstånd vilket gör det mer naturligt att ta med hela barngruppen dit. Louise avdelning som får besök av bokbussen ligger längre ifrån ett bibliotek vilket gör att de inte har samma förutsättningar och därav är en bokbuss ändå bättre än inget möte alls. Louise jobbar dessutom i den kommunen där de fått direktiv uppifrån att de ska samverka med biblioteket vilket underlättar deras samspel med biblioteken.

Moas avdelning besökte biblioteket en gång i veckan innan men nu saknar det biblioteket en bibliotekarie vilket resulterat i att de inte längre besöker biblioteket alls. Moa lyfter att de gärna hade sett en samverkan med biblioteket igen, alternativt det bibliotek som är nere i centrum. Dock har de två kilometer dit och sedan två kilometer hem vilket inte är en optimal promenad för barnens ålder på avdelningen och till skillnad från Louise förskola har de i deras kommun inte samma direktiv från kommunen att samverka med biblioteken. Däremot konstaterar Moa att de gärna hade sett att rektorn eller någon annan arbetade för ett fungerande samarbete med ett bibliotek igen då de anses vara så givande för barnen. Även bibliotekarien i samma kommun, Bea, lyfte liknande önskemål om att någon specifik fick ansvaret att bilda ett fungerande samverkan mellan bibliotek och förskola. Bea belyser att kommunen har mål att följa vilka dessa berör både förskola och bibliotek men att varken förskolan eller biblioteken får hjälpen de behöver för att samverka kring det. Det är två professioner där den ena besitter en pedagogisk utbildning och den andra en litterär utbildning och att dessa två ihop troligen hade kunnat ha ett mycket bättre samarbete med att hjälpa barnen att möta litteratur. Det beskrivs av såväl förskollärare som bibliotekarie i kommunen att de gärna hade fått hjälp med en samverkan från kommunen, då de själva har svårt att nå ut till varandra. De barn som tidigt exponerats för böcker och därav byggt ett bokintresse är även de barn som tidigt visar ett engagemang till att vilja lära sig att läsa (Carroll m.fl., 2019, s. 152) varav biblioteket med utbildad bibliotekarie är en optimal plats för barnen att tillägna sig dessa erfarenheter. Det beskrivs att den kommun där förskola och bibliotek får direktiv direkt från kommunen sker en bra samverkan för att främja barns läsförståelse och vad som beskrivs är att även andra kommuner skulle behöva den här hjälpen.

6.2 Studiens relevans för förskolläraryrkets roll samt didaktiska konsekvenser

Vi har intervjuat förskollärare som besitter flera års beprövad erfarenhet i ämnet samtidigt som studien kopplar samman deras erfarenheter till vetenskaplig forskning. Det innebär att

resultaten som framkommit kan antas vara relevanta för förskolläraryrket. Förskolebarnen ska enligt Lpfö18 (2018, s. 14) ges möjlighet att utveckla ett intresse för skriftspråket och hur det förmedlar budskap. Just högläsning är en av de mest effektiva aktiviteterna ett barn och en vuxen tillsammans kan engagera sig i för att utveckla barnets språkutveckling och förståelse för skriftspråket (Munzer m.fl., 2018, s. 2). Vi har fått beskrivet för oss att ifall förskolläraren arbetar aktivt med böcker och hela tiden arbetar för att påvisa bokens spänning i högläsningen genom att exempelvis dramatisera bokläsningen så påverkar det barnens intresse att vilja lära sig att läsa positivt. Dessutom, genom att förskolläraren dramatiserar och själv visar att det är roligt att läsa med ett positivt förhållningssätt till boken speglar det även av sig till barnen. Norling (2014, s. 572) belyser att förskollärarnas attityd till bokläsning påverkar barnens motivation till att lära sig att läsa. Forskaren lyfter även att förskolläraren behöver vara aktiv och ställa mycket frågor som kan väcka deras engagemang under bokläsningen vilket framkommer i vårt resultat att förskollärarna försöker att göra.

Det har beskrivits av förskollärarna att de försöker organisera en inbjudande litteracitets-miljö för barnen där böcker finns tillgängliga i nästan alla lärmiljöer vilket forskning visar är positivt för barns läsförståelse (Hoflundsgen m.fl., 2018, s. 415). Som förskollärare så bör du organisera en inbjudande miljö där böcker i olika genrer erbjuds så att alla barn ges möjlighet att hitta just sina genrer. Alla förskollärare använder sig av Unikum och som diskuterats ovan så är det inte säkert att alla vårdnadshavare läser på Unikum. Vid utvecklingssamtal händer att förskollärarna lyfter vikten av läsning men att det inte är naturligt utan blir främst om ett barn har språksvårigheter och behöver läsa. En förskollärare har på sin avdelning en bokpåse som skickas hem till alla barn någon gång vilket gör att vårdnadshavarna inte endast blir informerade om läsningen utan även engagerade. Det bidrar till att de har fångats upp mer i förskolans verksamhet och visar ett större intresse för boken. Studien visar därav att det kan behövas mer än bara information till vårdnadshavarna om vikten av barns tidiga möte med böcker, det behövs engagemang vilket förskollärarna behöver väcka. Förskolan ska dessutom arbeta för att skapa en förtroendefull samverkan med hemmen för att på så vis ge barnen bästa förutsättningar till att utvecklas enligt "Lpfö18" (2018, s. 17).

Biblioteket är en plats där barnen erbjuds en varierande litteracitets-miljö med ett brett utbud av böcker och har personal som gärna erbjuder sin hjälp (Pfof & Heyne, 2023, s. 2638, 2641). I studien får vi förklarat för oss att dialogen mellan förskollärare och bibliotekarie var bristande i många fall även fast att de båda parterna lyfte att de gärna hade haft ett bra samspel eftersom att de arbetar efter samma mål. Det är något som både förskollärare och bibliotekarier kan ta med sig från vår studie, då den "barriären" som finns mellan verksamheterna inte behöver finnas där.

6.3 Metoddiskussion

I den här studien valde vi att använda oss av djupintervjuer som metod för att besvara våra frågeställningar. Som vi beskrev i vårt metodavsnitt ansåg vi det vara positivt då vi kan nå en djupare relation till den som intervjuas och på så vis få en större förståelse för deras perspektiv. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022, s. 60) beskriver att man i djupintervjuer har möjligheten som intervjuare att beskriva sig själv för att på så vis skapa en tillitsfull relation mellan oss som utför studien och de som blir intervjuade. Det är en aspekt vi upplevde och ansåg vara positivt i arbetet. Vi upplevde att det blev en god stämning där det även tilläts att skratta samtidigt som det var professionellt. Vi upplevde även att när vi berättade om våra erfarenheter så blev även de intervjuade mer öppna att dela med sig av sina erfarenheter vilket

gav oss en djupare förståelse för deras perspektiv. Vad som dock blev en nackdel, vilket vi även skrev i metodavsnittet, var att när det blev en så trygg stämning så framkom information som vi blev tvungna att förhålla oss etiskt till. Av etiska skäl valde vi att inte ta med allt som framkom i intervjuerna då vi vill behålla allas anonymitet där ingen ska förstå, av det vi skriver ut, vilket bibliotek eller förskola vi har varit på.

Vad vi ansåg vara mycket positivt med att göra just intervjuer till skillnad från exempelvis en enkätstudie är att vi gavs möjlighet till att ställa följdfrågor för att fördjupa vår förståelse och få en större helhetsbild. Dock så märkte vi ändå när vi genomförde våra transkriberingar av alla intervjuer att fler följdfrågor väcktes. Vi hade därmed nu i efterhand önskat att vi planerat in två intervjuer per person istället för en så att vi på så vis kunnat komplettera det som nu förblev frågetecken hos oss. Nu i efterhand tänker vi att vi även hade kunnat skicka ut intervjufrågorna i förväg för att de intervjuade skulle kunnat gå igenom frågorna i förhand och fundera kring svar. Det skulle möjligtvis kunna leda till djupare svar vilket vi skulle se som positivt. Vad som däremot skulle varit en stor risk med att skicka ut frågorna i förväg hade varit att de intervjuade hade hunnit förbereda sig och komma på förskönade svar av det de själva egentligen anser sig vara mindre bra på.

Vi var båda två närvarande vid fyra av sex intervjuer varav vi såg det som en fördel eftersom likt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022, s. 73) belyser, så kan en då föra samtalet och en annan föra anteckningar. Vi märkte också att när vi var två som intervjuade så var vi två med olika perspektiv vilket gjorde att vi ställde många följdfrågor som den andra inte tänkte på. Det blev därmed en nackdel de två intervjuer där endast en av oss deltog då, den som inte deltog vid intervjuerna hade en del följdfrågor vid transkriberingen som hade varit intressant att ställa för att få en bredare helhetsbild.

6.4 Förslag på fortsatt forskning

I den här studien studeras hur förskollärare och bibliotekarier beskriver att de stöttar barnen till att få ett läsintresse. Det har intervjuats fyra förskollärare och två bibliotekarier. I framtida studier så skulle det vara intressant att intervjua fler för att få en bredare uppfattning om hur verkligheten ser ut. Det skulle också vara intressant att observera förskoleverksamheten under en längre period för att studera hur det ser ut när förskollärarna arbetar med att väcka ett läsintresse i verkligheten.

Då det beskrivs av de intervjuade i studien att det finns en del osäkerhet mellan vem som ska ansvara för samverkan mellan bibliotek och förskola från båda hållen, så hade det även varit intressant att studera det. Det vill säga, ifall det skulle vara möjligt att någon specifik ansvarat för en tydlig samverkan där det sker en god dialog mellan förskola och bibliotek så att det inte ligger på enskilda verksamheter att strukturera upp det. Det skulle även vara intressant att studera hur andra kommuner arbetar och hur samverkan mellan bibliotek och förskola ser ut i fler än två kommuner.

7. Referenslista

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2022). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 24-39). Liber.
- Ahrne, G. & Svensson, P. (2022). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 8-18). Liber.
- Aram, D., & Biron, S. (2004). Joint storybook reading and joint writing interventions among low SES preschoolers: differential contributions to early literacy. *Early Childhood Research Quarterly*, 19(4), 588-610. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2004.10.003>
- Barnes, M. E., Burke Hadley, E., Lawson-Adams, J., & Dickinson, K. D. (2023). Nonverbal supports for word learning: Prekindergarten teachers' gesturing practices during shared book reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 64, 302 - 312. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2023.04.005>
- Carroll, M. J., Holliman, A. J., Weir, F., & Baroody, A. E. (2019). Literacy interest, home literacy environment and emergent literacy skills in preschoolers. *Journal of Research in Reading*, 42(1), 150–161. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12255>
- Damber, U. (2015). Read-alouds in preschool – A matter of discipline? *Journal of Early Childhood Literacy*, 15(2) 256–280. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/1468798414522823>
- Deshmukh, S. R., Zucker, A. T., Tambyraja, R. S., Pentimonti, M. J., Bowles, P. R., & Justice M, L. (2019) Teachers' use of questions during shared book reading: Relations to child responses. *Early Childhood Research Quarterly*. 49, 59-68. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2019.05.006>
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 56-78). Liber.
- Frost, J., Madsbjerg, S., Niedersøe, J., Olofsson, Å., & Sørensen, P. M. (2005). Semantic and phonological skills in predicting reading development: from 3-16 years of age. *Dyslexia (Chichester, England)*, 11(2), 79–92. <https://doi.org/10.1002/dys.292>
- Gjems, L. (2018). *Förskolans arbete med tidig litteracitet – på barns villkor*. Studentlitteratur.
- Hoflundsengen, H., Magnusson, M., Svensson, A-K., Jusslin, S., Mellgren, E., Hagtvet, B., & Heilälkallio, R. (2018). The literacy environment of preschool classrooms in three Nordic countries: challenges in a multilingual and digital society. *Early Child Development and Care*, 190(3), 414–427. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1477773>
- Kondrateva, V., Smolicheva, S., & Subbotina, T., (2022). Literature in the Digital Space: Features and Problems of Reading. *Advances in Science, Technology and Innovation*, 1149–1153. https://doi.org/10.1007/978-3-030-90324-4_191

- Lalander, P. (2022). Observationer och etnografi. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 117-138). Liber.
- Läroplan för förskolan*. (2018). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>
- Munzer, T., Miller, A., Weeks, H., Kaciroti, N., & Radesky, J., (2018). Differences in Parent-Toddler Interactions With Electronic Versus Print Books. *Pediatrics*. 143(4). 1-10.
<https://doi.org/10.1542/peds.2018-2012>
- Neumann, M. M. (2020). Teacher Scaffolding of Preschoolers' Shared Reading With a Storybook App and a Printed Book. *Journal of Research in Childhood Education*, 34(3), 367–384. <https://doi.org/10.1080/02568543.2019.1705447>
- Norling, M. (2014). Preschool staff's view of emergent literacy approaches in Swedish preschools. *Early Child Development and Care*, 184(4), 571–588.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2013.800511>
- Norling, M. (2019). En studie om hur förskollärare och lärare resonerar om undervisningens innehåll i relation till barns språk-, läs- och skrivutveckling i förskola och förskoleklass. *Tidskrift för Nordisk Barnehegeforskning*, 18(4), 1–16.
<https://doi.org/10.7577/nbf.2958>
- Pfost, M., & Heyne, N. (2023). Joint book reading, library visits and letter teaching in families: relations to parent education and children's reading behavior. *Reading and Writing*. 36(10), 2627 - 2647. <https://doi.org/10.1007/s11145-022-10389-w>
- Pramling, N. (2023). Vad utmärker vetenskaplig kunskap. I Åkerblom, A. Hellman, A. & Pramling, N. (Red.), *Metodologi för studier i om och med förskolan* (s.15-36). Gleerups.
- Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2022). Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s.244-260). Liber.
- Säljö, R. (2015). *Lärande: En introduktion till perspektiv och metaforer*. Gleerups.
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forsknings sed*. Vetenskapsrådet.
- Wallerstedt, C. (2023). Ett sociokulturellt perspektiv. I Åkerblom, A. Hellman, A. & Pramling, N. (Red.), *Metodologi för studier i om och med förskolan* (s. 41-55). Gleerups.
- Xu, J., Wang, P., Sturm, W, B., & Wu, Y. (2020) How preschool children think about libraries: Evidence from six children's libraries in China. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(2) 428–440. <https://doi.org/10.1177/0961000618818887>
- Zipke, M. (2017). Preschoolers explore interactive storybook apps: The effect on word recognition and story comprehension. *Education and Information Technologies*, 22(4), 1695–1712. <https://doi.org/10.1007/s10639-016-9513-x>

Åberg-Bengtsson, L., & Pramling, N. (2023). Data att räkna med- om att använda siffermaterial i ett vetenskapligt arbete. I Åkerblom, A. Hellman, A. & Pramling, N. (Red.), *Metodologi för studier i om och med förskolan* (s. 185-204). Gleerups.

Åkerblom, A. Hellman, A., & Pramling, N. (2023). *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. Gleerups.

Bilaga 1:

Intervjufrågor förskollärare:

1. Om ni läser, är det främst en fysisk bok eller en digital?
->Om fysisk, samtalar ni kring boken?
-> Om digital, hur ser samtalet i såfall?
2. Vad är det som avgör om ni läser fysiska eller digitala böcker?
3. Läser ni endast i små grupper eller sker det i storgrupp?
4. Hur är böckerna tillgängligt för barnen på förskolan?
5. Har ni planerade lästillfällen?
6. Med vilket syfte läser ni?
7. Vad för typ av litteratur har ni?
8. Hur jobbar ni för att väcka ett läsintresse?
9. Är alla böcker på samma läsnivå? eller har fler mer/mindre text?
10. Vem väljer dessa böcker?
11. Har ni bibliotek i närområdet?
12. Hur ser samarbetet ut mellan biblioteket och förskolan?
13. Nyttjar ni i såna fall bibliotekets tjänster?
->Om ni inte nyttjar biblioteket men har möjligheten, varför?
-> Om ni nyttjar bibliotekets tjänster, vilka tjänster nyttjar ni? Använder ni er av bibliotekariens kunskap för att främja barnens läs-intresse?
14. Om ni besöker bibliotek, är det hela barngruppen som följer med eller endast fåtal barn.
15. -> Ges alla möjlighet att någon gång få följa med? Dokumenterar ni exempelvis vilka som går?
16. Hur ofta får nyttjar ni biblioteksbussen?
17. Hur ser samverkan ut med vårdnadshavare kring läsande?
18. Uppmuntrar ni vårdnadshavarna till läsning hemma?
-> Om ja, hur?
19. Hur förmedlar ni er vetenskaplig kunskap till vårdnadshavare om läsningens betydelse?
->Om nej, Är det för att tiden inte finns? Är det ett gemensamt beslut där ni på avdelningen just nu uppmuntrar till annat?
20. Är det ni som väljer vad ni ska fokusera på eller får ni direktiv av kommunen vilka läroplansmål ni ska prioritera?

Bilaga 2:

Intervjufrågor bibliotekarier:

1. Vad ingår i ditt yrke som barnboksbibliotekarie?
2. Hur arbetar ni för att främja ett intresse för böcker hos barn, projekt/böcker/författare?
3. Resultaten i PISA-undersökningarna sjunker för de svenska barnen i just läsförståelse. Är det något ni märker av här på biblioteket? Exempelvis, färre barn som besöker er?
4. Samverkar ni med förskolorna i kommunen?
5. Hur ser i så fall den här samverkan ut?
6. Är det olika med olika förskolor?
7. Hur ser dialogen ut?
8. Vem är det som tar kontakt med vem?
9. Skiljer det sig mellan förskoleåldrarna? Har ni större samarbete med äldre eller yngre eller likadant?
10. Hur når ni ut till vårdnadshavare?
11. Enligt en forskningsstudie som vi läst så avvisar en del bibliotek barn under 14 år då de anses vara högljudda och stökiga. Normen är ju att bibliotek ska vara en lugn plats. Delar ni samma uppfattning om normen att bibliotek ska vara tysta?
12. Forskning visar också att det är just vuxendiskurser som styr biblioteken även barnavdelningen, *hur gör ni för att bjuda in barnen i miljön? Får barnens röster höras vid utformning av biblioteket? Hur lyssnar ni på barnen?*
13. Vem är det som beslutar vilka barnböcker ni får in? Finns det en standard, att dessa böcker ska alla bibliotek ha?
14. Har ni lyssnat på barnens intresse i bokvalen?
15. Hur tar ni vara på barnens röster/inflytande i utformning av verksamhet och utbud?